

כל כתבי פרק עשר שבת

נחלת יעקב. ולא נחלת אברהם ולחן: לארכה ולרחבה. לרן זו
ולא יומר: הארצות האל. ומו לא: במשיל של חרדין. משוב הוא:
ראשי שומין. משונים היו לכן כסא דהרסנא. דגיס קטנים
מעוננים בשמן קרנין ונקמת: דוד אנש. החמילו לעמוד ע"ו
חורה אור דכתיב (בנחש ד) הו הולל לקרוא

נחלת יעקב אביך וגו' לא כאברהם שכתוב
בו *קום התחלך בארץ לארבה וגו' ולא יאמר
כיצחק שכתוב בו *כי לך ולרעך אתן את-
כל הארצות האל אלא כייעקב שכתוב בו
*ופרצת ימה וקרמה וצפונה ונגבה ר"נ ברש

יצחק אמר יצול משעבוד גלות *כתיב הכא
והרכבתך על במתי ארץ וכתיב החם *ואתה
על במותי חרודך אמר רב יהודה אמר רב
לבו המענה את השבת נותנין לך משאלות

לבו שנאמר *והתענג על ה' ויחולך משאלות
לכך עונג זה אינו יודע מהו כשהוא אומר
וקראת לשבת עונג *הוי אומר זה עונג שבת
במה מענגו רב יהודה בריה דרב שמאל בר
שילת משמי' דרב אמר בחבשיל של חרדין

והיום גדולים וראשי שומין רב אפי' עובד ע"ו
אמר רב אפי' דבר מעט ולכבוד שבת עשאו
הרי זה עונג מאי דהא א"ר פפא כסא
דדרסנא אמר ר' חייא בר אבא א"ר יוחנן

כל המשמר שבת בחברתו רב אפי' עובד ע"ו
[כבוד] אנוש מוחלן לו שנאמר *אשרי אנוש
יעשה זאת וגו' מחללו אל תקרי מחללו אלא
מוחל לו אמר רב יהודה אמר רב אלמלי שמרו

ישראל שבת *אראשונה לא שלמה בהן
אומה ולשון שנאמר *הרי ביום השביעי יצא
מן העם ללקוח וכתיב בתריה ויבא עמלק
אמר רבי יוחנן מושם רבי שמעון בן יוחי

*אלמלי משמרו ישראל שתי שבתות כהחלכן מיד נגאלים שנא' *כה אמר-
ה' למרסים אשר ישמרו את שבתותי וכתיב בתריה והביאותים אל הר קדוש
וגו' אמר ר' יום *יהא חלקי מאוביך שלש סעודות בשבת א"ר יום *יהא
חלקי מוגמרי הלל בכל יום אינו והאמר מר הקורא הלל בכל יום הרי זה מדרף

ומגדף כי קאמרין בפסוק דומא א"ר יום *יהא חלקי ממתפללים עם דמדומי
חמה *א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן ימצוה להתפלל עם דמדומי חמה א"ר זורא
מאי קרא *יראוך כר אבא א"ר יוחנן ימצוה להתפלל עם דמדומי חמה א"ר זורא

בחול מביים דאמר מר *דובן של דיוקים מתים בחולי מעיים וא"ר יום *יהא
חלקי ממתו בדרך מצוה וא"ר יום *יהא חלקי ממבני שבת בבשריא
ומבצירי שבת בצפורי וא"ר יום *יהא חלקי ממשבי בהמ"ד ולא ממעמדי

בהמ"ד וא"ר יום *יהא חלקי מנבאי צדקה ולא ממחלקי צדקה *א"ר יום *יהא
חלקי ממי שחורשי אורו ואין בו אמר רב פפא לדורי חשדן ולא הוה בי א"ר
יום *יהא חלקי מבעלי חמשה ארויים בישראל ומאן אינון *ישמעאל

כרבי יום *יהא חלקי מאלעזר כר"י חלפתא כר"י ר' אבמילס כר"י רובי מנחם כר'
יום *יהא חלקי מרביעין ורביעין היינו מנחם אבימאי קרי ליה ורביעין *שפניו
דומין לורד למיאר דרבי יום *יהא חלקי מרביעין ורביעין היינו מנחם אבימאי קרי ליה ורביעין *שפניו

בעלתי ושנתי *אמר רב יום *יהא חלקי מרביעין ורביעין היינו מנחם אבימאי קרי ליה ורביעין *שפניו
לאשתי ביתי ולשורי שדי אמר ר' יום *יהא חלקי מרביעין ורביעין היינו מנחם אבימאי קרי ליה ורביעין *שפניו

והאמרו ליה לרבי מאי מעמא קראו לך רבינו הקדוש אמר ליה מימי לא
נסתכלתי במילה שלי ברבי מילתא אחריתי הוה כיה שלא חכנים ידו תרת
אנבטו וא"ר יום *יהא חלקי מרביעין ורביעין היינו מנחם אבימאי קרי ליה ורביעין *שפניו

עברתי על דברי חברי וידע אני בעצמי שאני בהן אם אומרים לי חברי
עלה לדוכן אני עולה *וא"ר יום *יהא חלקי מרביעין ורביעין היינו מנחם אבימאי קרי ליה ורביעין *שפניו

רב נחמ' *חתי לי דקיימית ג' סעודות בשבת אמר רב יהודה חתי לי
דקיימית ע"ן חלה אמר רב הונא בריה דרב יהושע חתי לי חלה אמר רב
ד' אמת בגילוי חרש אמר רב ששת חתי לי דקיימית מצות חפילין ואמר ר"נ

חתי לי דקיימית מצות חרש אמר רב ששת חתי לי חלה אמר רב
אבך במאי חזי מפי אמר ליה בעצית יומא דר הוה קא סליק בדרגא
אפיסקופא חרש ואל תחית חלה דלא רמיחאמר אבי חתי לי רבי חיינא צורבא מרבנן דשלים מסכתיה

עבידנא

ע"ן חתי לי חלה אמר רב ששת חתי לי חלה אמר רב

אבך במאי חזי מפי אמר ליה בעצית יומא דר הוה קא סליק בדרגא

אפיסקופא חרש ואל תחית חלה דלא רמיחאמר אבי חתי לי רבי חיינא צורבא מרבנן דשלים מסכתיה

עבידנא

ע"ן חתי לי חלה אמר רב ששת חתי לי חלה אמר רב

אבך במאי חזי מפי אמר ליה בעצית יומא דר הוה קא סליק בדרגא

אפיסקופא חרש ואל תחית חלה דלא רמיחאמר אבי חתי לי רבי חיינא צורבא מרבנן דשלים מסכתיה

עבידנא

ע"ן חתי לי חלה אמר רב ששת חתי לי חלה אמר רב

אבך במאי חזי מפי אמר ליה בעצית יומא דר הוה קא סליק בדרגא

אפיסקופא חרש ואל תחית חלה דלא רמיחאמר אבי חתי לי רבי חיינא צורבא מרבנן דשלים מסכתיה

עבידנא

ע"ן חתי לי חלה אמר רב ששת חתי לי חלה אמר רב

אבך במאי חזי מפי אמר ליה בעצית יומא דר הוה קא סליק בדרגא

אפיסקופא חרש ואל תחית חלה דלא רמיחאמר אבי חתי לי רבי חיינא צורבא מרבנן דשלים מסכתיה

עבידנא

ע"ן חתי לי חלה אמר רב ששת חתי לי חלה אמר רב

אבך במאי חזי מפי אמר ליה בעצית יומא דר הוה קא סליק בדרגא

אפיסקופא חרש ואל תחית חלה דלא רמיחאמר אבי חתי לי רבי חיינא צורבא מרבנן דשלים מסכתיה

עבידנא

ע"ן חתי לי חלה אמר רב ששת חתי לי חלה אמר רב

אבך במאי חזי מפי אמר ליה בעצית יומא דר הוה קא סליק בדרגא

אפיסקופא חרש ואל תחית חלה דלא רמיחאמר אבי חתי לי רבי חיינא צורבא מרבנן דשלים מסכתיה

עבידנא

ע"ן חתי לי חלה אמר רב ששת חתי לי חלה אמר רב

אבך במאי חזי מפי אמר ליה בעצית יומא דר הוה קא סליק בדרגא

אפיסקופא חרש ואל תחית חלה דלא רמיחאמר אבי חתי לי רבי חיינא צורבא מרבנן דשלים מסכתיה

ע"ן חתי לי חלה אמר רב ששת חתי לי חלה אמר רב

אבך במאי חזי מפי אמר ליה בעצית יומא דר הוה קא סליק בדרגא

אפיסקופא חרש ואל תחית חלה דלא רמיחאמר אבי חתי לי רבי חיינא צורבא מרבנן דשלים מסכתיה

עבידנא

ע"ן חתי לי חלה אמר רב ששת חתי לי חלה אמר רב

אבך במאי חזי מפי אמר ליה בעצית יומא דר הוה קא סליק בדרגא

אפיסקופא חרש ואל תחית חלה דלא רמיחאמר אבי חתי לי רבי חיינא צורבא מרבנן דשלים מסכתיה

עבידנא

ע"ן חתי לי חלה אמר רב ששת חתי לי חלה אמר רב

אבך במאי חזי מפי אמר ליה בעצית יומא דר הוה קא סליק בדרגא

אפיסקופא חרש ואל תחית חלה דלא רמיחאמר אבי חתי לי רבי חיינא צורבא מרבנן דשלים מסכתיה

עבידנא

ע"ן חתי לי חלה אמר רב ששת חתי לי חלה אמר רב

אבך במאי חזי מפי אמר ליה בעצית יומא דר הוה קא סליק בדרגא

אפיסקופא חרש ואל תחית חלה דלא רמיחאמר אבי חתי לי רבי חיינא צורבא מרבנן דשלים מסכתיה

עבידנא

ע"ן חתי לי חלה אמר רב ששת חתי לי חלה אמר רב

אבך במאי חזי מפי אמר ליה בעצית יומא דר הוה קא סליק בדרגא

אפיסקופא חרש ואל תחית חלה דלא רמיחאמר אבי חתי לי רבי חיינא צורבא מרבנן דשלים מסכתיה

עבידנא

ע"ן חתי לי חלה אמר רב ששת חתי לי חלה אמר רב

אבך במאי חזי מפי אמר ליה בעצית יומא דר הוה קא סליק בדרגא

אפיסקופא חרש ואל תחית חלה דלא רמיחאמר אבי חתי לי רבי חיינא צורבא מרבנן דשלים מסכתיה

עבידנא

ע"ן חתי לי חלה אמר רב ששת חתי לי חלה אמר רב

אבך במאי חזי מפי אמר ליה בעצית יומא דר הוה קא סליק בדרגא

אפיסקופא חרש ואל תחית חלה דלא רמיחאמר אבי חתי לי רבי חיינא צורבא מרבנן דשלים מסכתיה

עבידנא

ע"ן חתי לי חלה אמר רב ששת חתי לי חלה אמר רב

אבך במאי חזי מפי אמר ליה בעצית יומא דר הוה קא סליק בדרגא

אפיסקופא חרש ואל תחית חלה דלא רמיחאמר אבי חתי לי רבי חיינא צורבא מרבנן דשלים מסכתיה

עבידנא

ע"ן חתי לי חלה אמר רב ששת חתי לי חלה אמר רב

אבך במאי חזי מפי אמר ליה בעצית יומא דר הוה קא סליק בדרגא

אפיסקופא חרש ואל תחית חלה דלא רמיחאמר אבי חתי לי רבי חיינא צורבא מרבנן דשלים מסכתיה

עבידנא

ע"ן חתי לי חלה אמר רב ששת חתי לי חלה אמר רב

אבך במאי חזי מפי אמר ליה בעצית יומא דר הוה קא סליק בדרגא

אפיסקופא חרש ואל תחית חלה דלא רמיחאמר אבי חתי לי רבי חיינא צורבא מרבנן דשלים מסכתיה

עבידנא

ע"ן חתי לי חלה אמר רב ששת חתי לי חלה אמר רב

אבך במאי חזי מפי אמר ליה בעצית יומא דר הוה קא סליק בדרגא

אפיסקופא חרש ואל תחית חלה דלא רמיחאמר אבי חתי לי רבי חיינא צורבא מרבנן דשלים מסכתיה

שאלות והשבות פרי השדה

חלק שלישי

זה ספר תולדות פרי מחשבותי, אשר חנן ה' אותי, להשיב לשואלי דבר במשא ומתן של הלכה ופולפולים בעניינים שונים עניתי ואמרת, תקוצר דעתי ;

אני הצעיר והשפל

אליעזר בן מהור"ר אברהם דייטש

תוך עמי אנכי יושב קהל עדת ישרון

פה באניהאד יצ"ו

— בעהמ"ס תבואות השדה ו' חלקים, וס' חלקת השדה —

מודעה ! כל מקום שנמצא בספר זה שם עכ"ס או גוי וכיו"ב, הכוונה על האומות הקדמונים, שלא הכירו לכורא שמים וארץ יתברך שמו ויתעלה, לא כן האומות אשר אנחנו חוסים בצלם, הרי מחויבים אנחנו לררויש שלום המלכות יריה והמדינה, ככתוב (ירמ' כ"ט ז') ודרשו את שלום העיר וגו' כי בשלומה יהי לכם שלום ; (ועיין שואל ומשיב מהדורא ג' היא סימן ג').

שנת תער"ג לפ"ק.

נדפס בדפוס המשוכח של מו"ה מאיר סג"ל ראזענבוים נ"ו בפאקש.

האדרעססע להמחבר :
E. DEUTSCH Oberrabbiner BONYHÁD (Com Tolna) Ungarn.

4.

פוסקין לרקע על היתומים ומינן מה שהיא לנצח
 היתומים ונותר עיין הינוצ צטוית ונהרייט חי'א סימן
 קכ"ז, ואיב הדיד הכא כיון שכרחה צחוט שניי
 שטולחיס הפירות לחויל כתרצה יציבת איי ודאי ונותר
 וזכר לדבר דקותר עיינו לצנות לא ונקרי סתירה רק
 זכין וכן ונקלקל עיינו לתקו, ומדברי המהרי"ט היכל
 דמוכח דאנו רואין בכל דבר מה שקוב ללורך חכלית
 הענין דמותר והיכ דמותיה, והו רחיה שאין עליה
 תשובה צקיד, ודוק, [ועי' צענין זס צקונטרס פרי עין הדרי'
 ונה שחתי הרב כ"י הויל זה חיה שנים]. —

ז' ובענין ספרים להיליח מאיי לחויל לא מלחתי
 ונקוס להאריך צה לאשר לא כמלא
 צפוסקים רק בגמרה ירושלמי וק' סנהדרין פיג סוף
 הלכה נ"ו, וצטוית קול גדול המהרי"ס ציח סימן כ"ו
 נשמע ג"כ דעכ"פ עכשיו ש"ס דפוס ודפסקא מרובה
 דפסקא ליכא חי'קור, ומהגס ש"ל דירושלמי ג"כ לא
 אוקר חלף ס"ת עיי"ש צנורח הפנים צדיה ספרים,
 ואפשר שצזמן הרשאים ג"כ כזר היה להס דפוס,
 ונשואם לא הצילו הפוסקים לאשר הולחל ספרים
 מאיי לחויל, ורואי צספר שרי חמר ככללים וערכה
 דלית כלל נ"ו שצזמן הרש"ד כזר היה החלמוד
 מודפס אי"כ אין לאשר כיון שעיי"ל לא יהיה נגרע
 לימוד התורה צאי' אעי"ג שישלחו ספרים לחויל ואדרבה
 עיי"ש שידעו שיהיו יכולים לשלח לחויל ג"כ יהיה צידם
 יותר להרפס ויגדיל תורה ויאליר, וגם שיגרסו לימוד
 תורה יותר צאי' ובח"ל חס ידפסי ספרים הרבה
 ויהיה כמלא צריוח לקנות והרי נקוס ללמוד תורה
 התיירו לכהן לטעם עלונו צצית הפרס צמסי עירובין
 נ"ז ע"א וצטויע יויד ריש סימן טע"ב עיי"ש, וצפתחי
 חקובה שס ס"ק ח' וגדולה ונו מלינו דכל כתיבת
 תורה צצעי"פ שאקור ונה"ת ונשוס דכתיב כי עפיי
 הדברים האלה וק' גיטין ס' ע"ג, ומינן התיירו שלא
 תהיה התורה נשתכחה חיה, עיי"ש צרש"י דיה ודברים
 צצעי"פ, ומלינו דאפילו ליסד התיירו ג"כ כה"ג צדברים
 שצכתב דאקור ללומרם צעי"פ ולקומח התיירו ונשוס
 עת לעשות לה' עיין צה"טו אי"ח סימן ע"ג ח' א'
 ואי"כ חזין דעכ"פ היכא שפענין גורם לרבות לימוד
 התורה לא אקרו, וגם צירושלמי נראה שס דלא אמרה
 לאקור רק להלכה אצל לא לנעשה שהרי אמר לו
 לעובדא את שאיל לי אמר ליה לא כלומר לא לנעשה
 (ואפשר שנהיטו ג"כ השנויעו הפוסקים חך דירושלמי),
 עי"כ כ"ל פשוט כיון דעכשיו השילוח ספרים מאיי
 לחויל לא יגרסו שוס ציטול תורה כיון שיש צ"ה צ"ס
 דפוס וחדרצה עיי"ש יתרצה החכמה וירצה הדעת אין
 ונקוס לאקור צזה :

והכני צזה הדוי"ש פק"ק באניהואר כחלות
 הלילה חור ליום צ' לקדר ולקחחס מפרי הארץ י"ג
 סיון עה"ר לפ"ק.

אייעור דייטש.

— סימן קפ"ב —

ד' השם עבים רכובה, ישלח ונשמים חח צרכתו וגיבו
 לכבוד הנופלח ונופלג חחרון וכ"י מויה
 דוד ששייער כ"י צקיק ב"קערסמור עי"א.

ע"ד ונה שענוה על החקירה צמי סקיים וק' דהוי
 ג"כ י"טו שלו ונקרא ג"כ סערת מלוה עיין
 צרמ"א יויד סוף סימן רמ"ה חס יש לננוע ג"כ ולומר

פירענין צודאי שהחה עליו רק שיש ספק חס נעשה
 צכצרות לא ונקרי ונחוקר ונעשה, עיי"ש הינוצ צדיה
 והכרחה לעני', ודוק : — ומוילח ונחורין ג"כ מה
 שכתבו החוספי שס דלענין חרש חנו קומנין על רוב
 חחרעיס שחרעו קודם נ"ז יסן, והקשה חא הו"ל רובח
 דחילח צועשה, ולדברינו אי"ש שהרי שס ג"כ נעשה
 ונעשה צצירור רק שמוקפוסים חיימה נעשה הנועשה
 ספיר חזלינן צחר רובח דמוקפוחח עשה כמו רוב חכסיס
 ולא דמי להח דונקי צכורות דשס הספק חס נעשה
 כלל חיה ונעשה, ואי"ש ג"כ ונה שהקשה דהוי רוב
 חחתי צרלון כמו לענין מוקדסי והרר ונסצלי דזחו חיו
 דהתס שפיר יש ספק חס היה צרלנו לשלח סבלנות
 קודם קידושין משה"כ הכא כיון שע"כ מוכרח לעשות
 חיה ונעשה דהרי מוקפוחח לא יכח שהרו צורה חחרין
 דודאי גס חוח עשה כמו רוב חכסיס שחרעיס קודם
 יסן, ובענין רובח דמוקדסי והרר ונסצלי עיין הינוצ
 צספר מלח הרעיס ערך רובח דחילח צמועשה מלוח
 ח' וחילך, ומיש עוד שס צחות י"ב לענין רוב חזלין
 חלל שחיעה מומחין חן, ועיין סו"ת פרי השדה ח"צ
 סימן ק"ג חות ח', ודוק. — על יתר דבריו אין לי פכחי
 להציב כעת ועוד חזון למועד :

והכני הדוי"ש ושלוס חזיו הרעה"ג כ"י צלונ"ח. —
 אייעור דייטש.

— סימן קפ"א —

ש"כ מ"ט לכבוד הרב הגדול הנופלג הנופורס וכ"י
 מויה אליה מאררער כ"י, ולהרב חח"צ
 חחקיר וכ"י מויה שלום ליב אייוענבאך כ"י צעה"ק
 ירושלים תוצצ"ח.

שני כחוציס הצאים כחחד הגיעני לחוות דעתי צענין
 פירות ח"י ונה שכתבו עתה להוליאח לחויל,
 וגם צענין ספרים חכרפסיס צאי' להוליאח לחויל, והנה
 מוקדם כדבר צענין פירות ח"י לחויל לאשר יש לו
 ונקור צגמרח דידן וק' צ"ב ל' ע"ב והוצח צצויע
 חויו סימן רליח קעני"כ כ"ו אין מויליחין פירות ש"ס
 צהן ח"י כפ"ש מאיי לחולה לחרן, והנה הסמיע שס
 ס"ק מ"ד כתב דמסויה לא הציו חר"ש והטור דין
 זה ונשוס דעכשיו צעוה"ר אין מליי שס רוב ישראל
 והוי כדבר שאינו נוהג צזונה"ז, והנה צצוית הרסי"ס
 סימן רליח לחויו הציו להחיר ונשוס דנעעי חדעתח
 דהכי ועל זה חנוה ונעי"כ כ"י דאדרצה יהיה כמו
 חחרוג המורכב שאוקר צלצוט ונשוס סנעצדה צו
 עזירה, עיין וגי"א סימן חרמ"ח ס"ק כ"ג, חונכס ונסיס
 חא לא קציח דצטלומח מורכב נעשה עזירה חיק"כ
 צשענה נעינה, ומשה"כ הכא אפילו חס דעתו צשענה
 נעינה חילין להוליאח הפירות לחויל וכימח שהח חקור
 מינן חננויעה לא הוי עזירה רק מנשצתח, ועיי"ש עדיין
 הפירי חינו חקור חחו פשוט, ונענתה נעיין צעיקר
 הרין חס חקור צזונה"ז להוליאח פירות מאיי לחויל,
 וכ"ל כיון דעיקר טעם חאיקור מנשוס יסוצ חרן ישראל
 שיהיה שס ללורך ח"י כפ"ש וכיון שידוע שניוס שהחילו
 ליעט חילכות צאי' ללורך ונחחר וסולחיס מנשוס הרבה
 פירות לחויל וכתרצה חוסקור, ח"כ חאי חולחה חכנסה
 חוח שעיי"ש יש להרצה יהודיס חיוצסיס שס פרנסה.
 אי"כ זהו עיקר ח"י חכפ"ש טלהס, וחס היו חקורים
 לשלח הפירות לחויל לא היה להס מונה להחפרנס
 כה"ג ודאי לא חקרו, ורואי לזה מונה דק"ל דאין

5

כל כך דבניצ הנחמיקים התלמודים ודאי יא להם שכר טוב צעולם [כמה שרגיל העולם לפרש עתים שלום רב לאוהבי תורתך כלומר דלוהבי התורה היינו הנחמיקי תורה להם ודאי שלום רב בלא ותקטיל]. העלה מדברינו בקיד דבשחרית זיום הקיום ודאי לרדך לומר תחנות ומי שאינו חומר במנחה גיב אין להקפיד כיב כיון דעיקר נפילה אפיס הוי רק רשות, ויש לקיים גיב הנכנס מה שאומרים תחנות דלא קשה כיב מהגמרא דהגמרא מיידי רק בשלים ומקביל כלומר שלמד בשלימות הן מלד חלק העיון שצחורה הן בלשונה ואין אהנו יודע עד מה אס למד על זה האופן איב יס שפיר וקוס לומר שלא לנטע ולומר תחנות, [ועיין שיה פרי השדה ח"ג סימן ל"א לענין תענית צבורים צעיס אס יכולים לחבול על הקיום צוקי ומשניות גרידא בלא גמרא], ויותר אין להאריך בזה. —

והנני מדויק פה ומחן בארמפלד א' לסי חלה הדברים צי ומנס אב עתיר לפי.

איעזר דייטש.

— סימן קפ"ג —

השלף לך אהובי תלמודי המופלג החריף וצקי מויה אברהם יודא הבהן כי צקיק קאל- מרוא יעיל.

מעניא הגיעני ועיד השאלה שבעה עשר אחד הכיח שבעה מואות וזוהים לקרן קיימת לחלק מזה הכרוחים לחצרת תיה לעניים תיח בכל יום יאיל שלו, אומס היורסים לא כהנו ערד המענות לבגלי ההצרה כי יורש אחד לקח המענות צעקו ומשלים מזה 1/6 ארבעה למאה ציום היאיל, וכפסך בשאלתך אס אין כאן חשש רציה? כיל פטור אס אור צפירוס לראש החצרה שלוקח המענות צעקו שלו כדרך שנקבלים מעות צעסקא, אפילו הוא קרוב לשכר רחוק להפקד וניע לא הוי רק רציה דרבנן וצפירוס מוצר צעויע זיד סימן ק"ק סעיף ח"י דרציה דרבנן מותר בהקדש עניים, ועייש דבינו שומרו על שיה הרציה סימן הרסינו, ועיין שיה מהרי"ט ח"א סימן קט"ז, ושיה שמש לדקה יוד סימן כ"ו, והטעם כיון שאין לו צעלים מיוחדים לא שייך רציה דאורייתא, וצביד יס ערד לך להקל כיון שהעניים לא זכו עדיין כלו בהענות שהרי לא צא עדיין לידס מעולם איב אין כאן מלוה ולא שייך רציה, דודאי אס הפריש צחיי מעות מיוחדים שיהנו להצרה תיה, שפיר הים מקום לומר אהיה לבגזה כמקירה להדיוט, והייל כאלו כבר צאו המענות ליד הגבאי והוי הגבאי המלוה, ומשאיב אס אור סתם שיהנו ומכסיו כך וכך להצרה ולא ייחד המענות לא זכו עדיין העניים ולא הגבאי דכל שלא ייחד המענות לכיע לא אמרינן גצי מעות עניים אהיה לבגזה כמקירה להדיוט ועיין ספר מנחה אפרים הלכות לדקה סימן צ"ו, ובחצרות השדה חלק חמשי צבוגיל דספק לקנו אות ליג הארכתי בזה קלת צביד עייש, ואיב כיון דליכא כאן פוס מלוה כיון שהעניים לא זכו עדיין לא שייך רציה, ואיב צביד לא עיבעיא אס לא הפריש מעות מיוחדים או מעטלים מיוחדים דלא זכו עדיין העניים רק שמוייצים לקיים כרו מוסר מלוה לקיים דצ"י המע עכ"פ כיון שלא זכו עדיין צעוס דבר ודאי לא שייך רציה, רק אפילו אס הפריש

נפילה אפיס כמו בשאר ימינו, דהיינו חתן וצריה מילה, והביא גיב דצרי הישיש סוף פרק מרובה ומי ציק סהציא רחיה מניו בלב דאין אומרים תחנות וצממא סוף ומי תענית אמרינן דהוי ימינו ומסו ספקו לכרות עלים למערכה, ואיב ומכשיב מי שקיים ומי דהוי ימינו ואיב היה כהן שלא לומר תחנות גיב, כך היל חובן דצרינו, וכיל ליישז המנהג מה שאומרים תחנות ציום קיום ומי, חדלו דהרי גם צחתן אומרים תחנות צממא ציום החיפה רק צממא קודם החיפה אין אומרים תחנות, ועיין צספר זכר לאצרה איה צעך דהוי מיס בזה, ואיב היב כיון שהקיום עושין רק אחר חלוה ומשיה אומרים תחנות צממא, אונס לפיין לא היה לרדך לומר תחנות צממא לפני הקיום, אונס כיל ערד טעם אחר שיש לומר תחנות גם צממא דהנה רש"י ומי צממ קייח עיב דיה דשלים ומי פרשי שגרסה, וכיל כונת רש"י דהיה קשה לו עיינ קנו הלשון דשלים ומי ולא קנו שלמד ומי ומיה הוכיח רש"י דצ"י סס מיידי דוקא שלמד היעב צעיון וככל הלורך ומשה קנו שגרסה דגירסא נקרא צעיון דוקא כמו טוחן גריסים וכמה שזמנינו צממא עאל דמחא הו לא חס לקמחיה, כלומר שלא למד צעיון היעב, וכעיש דהעיה גרסה נפשי להצרה, ואיב מי שלמד קחס ומי לא כל אדם יוכל להפאר שלמד צעיון היעב, ואיב הוא עלמו ודאי ליל תחנות כיון שאינו יודע אס יל ידי חוצת העיון גיב שזה עיקר הלימוד כעיש העויז צחיה הלכות צרכה התורה על הספק לעסוק דצרי תורה, ואיב צלמא סעודה יכול לעשות סעודה להקציה שסס חלקו מיוצבי ציהמיד עכ"פ ואחרים גיב יכולים לשמור שאינם חושדין אהו שלא למד צעיון או שלא למד לשמה ומשיה גם הוא אוכל עמיה דשפיר הוי סעודה מלה כיון שהאחרים ודאי כונתם לשם שמים ששומחים על עסקו צחורה, אונס לענין אמירה תחנות אחרים ודאי אינם יכולים לפטור מתחנות רק אס הוא גיב פטור והוא צעלמו אין יכול לפטור עלמו שהרי אינו יכול להפאר צעלמו אס למד לשמה או שילא ידי חובת העיון היעב ואיב גם אחרים אינם פטורים מתחנות, והייש צנטי ציק סס מיידי ודאי דוקא צממא הקדושים שידעו שלמדו צעיון היעב, וגם עיקר עסקס היה לשמה דוקא, והוי שפיר ימינו ומי מניו צאב, אכל צממא קצממא מועטים הם הבודדים צעיון היעב וגם יס הרבה שלומדים שלא לשמה אינם יכולים לפטור מתחנות, ואינו דומה לחתן וצריה מילה דהתם ומקיימי המלה צצירה, כיל ליישז המנהג, מינו כיון שאמירה תחנות אינו חוצה כל כך, ועיין צספר זכר לאצרה סס ודאי מי שאינו חומר תחנות צממא שלפני סעודה הקיום אין מחזיקין אותה, וכמהי רק לקיים וליישז המנהג מה שאומרים תחנות גם צממא שלפני הקיום, ודוק היעב :

ועפ"י מיס יס לפרש מיס אצ"י עזירכא יומא עבא לרבנן דכוותה היה שידע דהוא לרצב מרבנן דשלים ומי היה למד צעיון היעב כל כך שהיה טוב צעיי כל רבנן והוי כהנים מפלפולו ומלמודו, ח"ש יונא עבא לרבנן, ומחורן גיב מה שאמר לרבנן דממע דוקא לרבנן והו קייל דאחרים גיב שומחים דהיינו הצע"ב אעפ"י שלא למדו כמיס השך צייד סס ועייש צא"ט סיק ח"י, אונס לדבריו איש דנקט יונא עבא לרבנן שהלימוד היה טוב לרבנן גיב שהצ"ב שלמד צעיון היעב, אונס מה שהצע"ב גיב שומחים אין זה רבותא

ספר
כנסת הגדולה
חלק אורה חיים

שחבר הרב המובהק כמהר"ר חיים בנבנשת זלה"ה והיא לשם שמים לזכות בו את הרבים מאסף לדברי הפוסקים ראשונים ואחרונים וכמה תשובות מכתובת יד מסודרים על סדר רבינו יעקב בעל הטורים והרב הגדול בית יוסף זלה"ה, איש על דגלו במקומו הראוי לו להקל מעל המבקש ולהאיר עינינו על כל דבר הנמצא כתוב בשום ספר כדברי ספר החתום ומתפרש במקום אחר או איכא דפליגי עליה או איכא בין החולקים וחדושא ממילא נפקא לענין דינא ונוסף עליהם כמה חדושים שחדש מעצמו ונמוקו עמו. וכב"ר נפתחו השמים ונדפס לשעבר, והן היום אייקר תלמודא ואינו בנמצא כלל ועיקר וכו'

(מנוסח השער במהדורת ליורנו תקנ"ב)

ומאז ועד עתה לא היה בנמצא וכעת יצא לאור בהידור רב ובהגהה עפ"י המהדורות הקודמות

על ידי

קרן הוצאת כל ספרי "כנסת הגדולה"

ירושלים, תשכ"ו

הרד"א ז"ל וכמדומה לי שנהגו בקושטנדינא לומר ואני זאת בריתי אבל אין אומרים יענך ה' ביום צרה.

בית יוסף סימן קל"א

דף צ"א ע"ב שטה מ"ט ואפשר שטעמו כדכתב הריב"ש בתשובה וכו'. נ"ב סי' תי"ב. שטה נ"ג וכתב הריב"ש ז"ל בתשובה וכו'. נ"ב סי' תי"ב.

עמוד ד' שטה א' כתב הריב"ש ז"ל בתשובה וכו'. נ"ב סימן תי"ב.

שטה ה' ואני אומר אם קבלה נקבל וכו'. נ"ב ובמקום שנהגו כדברי הרוקח שלא ליפול על פניהם אלא לפני ספר תורה ובא חכם אחד לסתור מנהגם אין שומעין לו הרב מהר"ם מלמד בתשובות כ"י סימן י"ט.

שטה נ"ב ולא בט"ו בשבט שהוא ר"ה לאילנות וכו'. נ"ב ונהגים האשכנזים להרבות בו במיני פרות של אילנות לכבוד שמו של יום ספר תיקון יששכר דף ע"ב ע"כ.

שטה נ"ג ז"ל שבולי הלקט ב"ח אין גופלין → על פניהם וכו'. נ"ב אמר המאסף ראיתי בדברי בעל שבלי הלקט והרד"א ז"ל כתבו בימים שאין גופלים על פניהם שאין אנו נוהגין כן וראיתי לבארם מה שכתב הרד"א ז"ל דבערבי ראשי חודשים וחנוכה ופורים גופלים על פניהם אפילו במנחה אין כן מנהגינו אלא בשחרית גופלים על פניהם אבל במנחה של ימים הנזכרים אין גופלין על פניהם ומה שכתב שבלי הלקט דבפורים לפניו ולאחריו מותר אם מדבר אפילו במנחה הוא תפך מנהגינו ואם מדבר בשחרית הוא כמנהגינו ועיין בהרד"ך ז"ל ובתשובו' הראנ"ח ז"ל חלק שני סי' ה' ומה שכתב בשבוע כולו של חג השבועות אין גופלין על פניהם אפשר שפירושו הוא בין לפני חג השבועות בין לאחר השבועות כמנהגינו שאין גופלין על פניהם מיום ר"ח סיון עד י"ג בי וסימניך ח"ג מניינו י"א ועם התיבה י"ב מפני שחג השבועות יש לו תשלומין כל ז' כמו שכתב הרמב"ם ז"ל בפרק ח' מהלכות חגיגה וספר האגודה במסכת חגיגה הביאו בנימין זאב בסי'

גדליה וצום אסתר וכמו שכתב הר"ש הלוי ז"ל בתשובה חלק אורח חיים סי' י"א בכל תענית שאומרים ענינו ברכה בפני עצמה ואין בו נעילה אומרים נשיאות כפים במנחה.

בית יוסף סימן ק"ל

דף צ"א עמוד ראשון שטה ל"ג וכתוב בתורת הבית על זה וכו'. נ"ב סי' כ"ז.

שטה מ"ב ובתשו' אשכנזית מצאתי וכו'. נ"ב היא תשו' מהרי"ל ז"ל סי' קנ"ח החזן וכן המקרה עומד תחת החזן להקרות בכיוון תפלה מראשה ועד סופה לא יאמרו רבש"ע שהוא הפסק מהרי"ל בתשובה סימן קנ"ח.

טור סימן קל"א

דף צ"א ע"ב שטה ה' אעפ"י שמן התורה אין השתחואה אלא על הרצפה וכו'. נ"ב אמר המאסף כתבתי בטור זה סי' קי"ג שהרל"ח ז"ל בסימן צ"ט כתב שמותר להשתחוות בב"ה שיש בו אבנים בלי פשוט ידים ורגלים ושמהריב"ל ז"ל בח"א כלל ט' סי' נ"ג ע"ב כתב דלסמ"ג אסור ולשאר הפוסקים מותר אחר שכתבתי זה בא לידי קובץ תשו' מרבני קנדיא"ה וראיתי שנחלקו ב' חכמים בדבר ה"ר מכיר משריטי כתב שאסור לשחות בב"ה שיש בו אבנים וכ"ש להשתחוות ולא עוד אלא שאם לא היה מרוצף אסור לרצוף אותו והראבול"י ז"ל חלק עליו וכתב דלא אסרו הרמב"ם והסמ"ג והטור אלא השתחוויה לא שחייה ושמותר גמור לרצוף ב"ה באבנים אם לא היה מרוצף וכל א' וא' הרבה להביא ראיות לסברתו ולדידי סברת ה"ר אברהם בולי ז"ל הוא נכונה וישרה.

שטה מ"ב ואחר כך אומ' אשרי יושבי ביתך ואחר כך אומר ובא לציון וכו'. נ"ב מנהגי שלא להתחיל אלא תהלה לדוד ולסיים בתהלת ה' ידבר פי רש"ל סי' פ"ד.

באישבילי"א אין אומרים בבית האבל בסדר קדושה ואני זאת בריתי אותם אמר ה' ולא יענך ה' ביום צרה אבל בטוליטולה נהגו לאמרם

רגליו משום נוהג מדברי

וכו'. אסור סביב לשלא שכהן מברך : וכו'.

בשעה ישבתי ושיטא ו שתי נ כפיו נ שכבר : כפיו ויישינן ז כתב דבריו י בר י שלא נו עמו עצמם ל מה

הרמ"ע ם רוב ימות טובים

זעניות זו וכו'. וצום

9

ר"ב וגם אין אומרים בו תחנונים בכל יום שאין בו נפילת אפים אין אומרים תחנונים ומה שכתב דבתפלת המנחה של ט"ב נופלים על פניהם מנהגינו שאין נפילת לא במנחת ט"ב ולא במנחת ערב ט"ב משום דאיכרי מועד ומנהגינו דכל יום שאין נופלים על פניהם אין נופלים גם כן במנחה שלפניו ומה שכתב דבר"ה לפניו ולאחריו מותר זולתי במנחה שלפניו אנו נוהגים שבערב ר"ה אין נפילת אפים לא בשחרית ולא במנחה ומה שכתב בעי"ה שחרית ומנחה אין נופלים על פניהם כך הוא מנהגינו שלא כדברי הרד"א ז"ל שכתב דבשחרית נופלים על פניהם.

דף נ"ב עמוד א' שטה כ"ג ביום החופה אינן נופלים על פניהם בבית הכנסת שיש בו חתן וכו'. נ"ב אמר המאסף נהגו שלא ליפול על פניהם בתוך ז' לחתן כשהחתן בבית הכנסת וראיתי פה תיר"א יע"א נוהגין שלא ליפול ביום ו' שהוא שמיני לחופתו ולא מצאתי בזה שום טעם ואולי סוברים דשבעת ימי המשתה אינם כשבעת ימי האבל דמקצת יום ז' ככולו אלא ז' ימים שלמים מעת לעת בעינן ולפעמים אין החתן נכנס לחופה ביום ו' עד לערב ומשם נשתרבב המנהג שלא ליפול אף ביום ו' שהוא שמיני לחופתו עוד ראיתי נוהגים פה תיר"א שאפי' שהחתן אינו נכנס לחופה עד לערב אין נופלין על פניהם בשחר ויהי קשה עלי מנהג זה ורציתי לבטלו עד שמצאתיו מפורש בכתבי מהר"ר ישראל סי' פ'.

שטה כ"ו ביום המילה אין נופלין על פניהם בכנסת ששם המילה וכו'. נ"ב וכל שאין שם המילה אלא בבית אחר נופלין על פניהם פסקים וכתבים סי' פ"א ומנהג קושטנדינא וכל המקומות שראיתי שאפי' שהמילה בבית אחר אין נופלים על פניהם בבית הכנסת שהתפלל שם בעל הברית.

טור סימן קל"ג

דף צ"ב עמוד שני שטה א' ואומר עלינו לשבח וכו'. נ"ב בענין קריאתו עיין בספר שתי ידות באצבע דרך היים דף ק"ח עמוד שני וכתב רש"ל ז"ל בתשובה סי' ס"ד ואין לומר אלא ומושב יקרו כמו שכתב הטור ז"ל.

שטה ה' ונפטרין לבתיהם לשלום וכו'. נ"ב ביציאתו מבית הכנסת אני נוהג לומר אך צדיקים יודו לשמך ישבו ישרים את פניך ואני נוהג לישב מעט וכשאני קם לצאת מבית הכנסת משתחוה אני פני בהיכל ואומר כי כל העמים ילכו וכו' וביציאתי מבית הכנסת חוזר אני ומשתחוה ואומר ה' נחני בצדקתך למען שוררי הישר לפני דרכך רש"ל ז"ל בתשובה סי' ס"ד. שטה ז' ובכל זמן וזמן משנים המזמור כפי ענינו וכו'. נ"ב ואולם בכל יום שיש בו קרבן מוסף השליח צבור שלנו אומר השיר של היום קודם הוצאת ס"ת ואחר המוסף אומר השיר המיוחד לקרבן המוסף הרמ"ע מפאנו ז"ל סי' כ"ה. שטה נ"ג אלא שאין מכניסין מי רגלים בעזרה מפני הכבוד וכו'. נ"ב ואעפ"י כן השמיענו התנא שמי רגלים יפין לה לומר שהמפטם במשקלה ממש להריח בה חייב כרת אעפ"י ששרה במי רגלים שהרי מי רגלים יפין לה אלא שאין מכניסין וכו' אי נמי שלא יבא מפטם בקי ויאמר והלא מי רגלי' יפין לה נאמר לו כבר קדמך התנא הרדב"ז חלק ראשון סי' ל"ה.

שטה כ"ד ואומר השיר שהיו הלויים אומרים במקדש וכו'. נ"ב אני מנעתי במקומי לחזן שהיה אומר המשנה שבסוף תמיד השיר שהיו הלויים אומרים וכו' אלא שיאמר המזמור לבד. שטה ל"א אמר רבי אלעזר אמר רבי חנינא וכו'. נ"ב אנו שנוהגים לומר עלינו לשבח קודם קדיש טוב שלא לאמרו רש"ל ז"ל בתשובה סימן ס"ד.

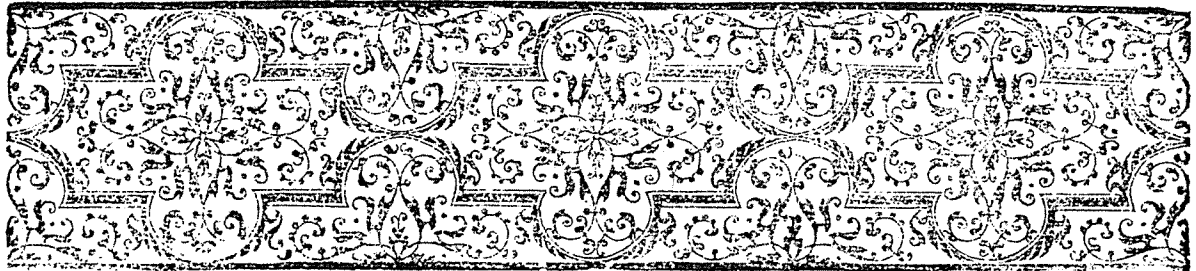
דף צ"ג עמוד ראשון שטה א' וכן בערב לאחר שיגמרו תפלת ערבית נוהגין לומר פטום הקטורת וכו'. נ"ב בעל שתי ידות באצבע עבודת מקדש דף נ"ה עמוד שני הקשה עליו דבב"ה לא היו אומרי' פטום הקטרת בלילה לפי שהקטרת פסול אחר הדלקת המנורה.

באותה שטה ואומר קדיש עד עושה שלום וכו'. נ"ב ונוהגין לומר אחר קדיש בתרא על ישראל ועל רבנן ונקרא קדיש דרבנן ואין אומרים אותו על מזמורים אלא דוקא על אגדה משפטי שמואל סי' קל"ג. שטה ד' וזה לא היה מצותו אלא בבקר וכו'. נ"ב פי' דבבקר מעכב ובערב אינו מעכב הרם

אלשי"ך ז"ל סימן ק עבודת מקדש הסכי השירים בבית המק כ"ה כתב דפשיט אותו גם בערב והר פעם אחת נשתהו בשיר ע"כ.

דף צ"ב ע"ג שט נ"ב ה"ג ולא גרס הרדב"ז ח"א סי' מ עמוד ד' שטה ו דשבועות כתבו בז ז"ל סי' קי"ח ובהר שטה מ"ב כתב ז"ל שאין לומר פט וכו'. נ"ב וכן היה רש"ל בתשובה סי' דף צ"ג עמוד א' טוב שכבר התפללו הכנסת יהיו דברי ה מפאנו כתוב בסי' ברכו כלל הכי נמי

דף צ"ג ע"א שו עליהם וכו'. נ"ב ד יפרעו לראובן אינו לכל דבר שבמנין ד מי שאינו יודע האותיות אינו מן ח"ב סי' י"ג. שטה כ"ב מקוב וכו'. נ"ב לא קראו הבאה הסדר שעבר לקוטי מהר"י ז"ל

שיירי

כנסת הגדולה

חלק אורח חיים

לחד בדרה סכך כשר לאהלניך ישראל אשר יוציאם ואשר יביאם אל מחוז
ההפץ וההצלח הרב הגדול תומה ומגדול כמהר"ר **חיים כנבנשת**
נר"ו ולשעבר האריך למעניתי בחלק זה זה שנים
שדפסם בעיר ליוורנו ולעת כואח הוסיף ידו שנית תוכפת בעיקר לא הניח
דבר קטון ודבר גדול כן ה' חלקימו יביעטו לראות אור בגנוז באוצרותיו
משארית חלק חסון מספוט וחלק יורה דעה וחלק חסון העור
שלא דפסו עדין ועימי רבינו המהמזכר שיחה
הואת חמון וכן
י"ד

אחד המדפוסים ראה ראיתי שהספר הזה היה קשה האמצאות אחרתי
להעניחו פעם שנית על מונח הדפוס ובין כך חזר בגבר חלצני הכסס
הנעלה ה"ר דוד אשכנזי נר"ו והשתדל עם ימדי סגולה ות"ח דק"ק
קושט' יע"א ובאו על החתום ליקח כל אחד ספר אחד ונתן הכסף וקם לו
הספר הזה ישלם ה' פעולם הנה שטרס
אחס ופעולתם
אב"ר :

דפס פה קושט' נדינא

אשר תחת ממשלת אדוננו המלך האדיר שלטון **אחמד** ירוס הודו

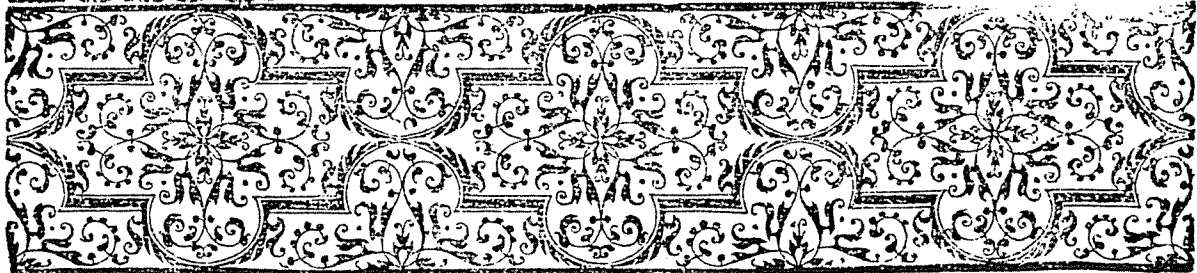
שנת ע"ן חיים היא למחזיקים בה

בדפוס המחוקק בה"ר יונה נכמה"ר יעקב יצ"ו

ועתה יוצא לאור מחדש

ירושלים

שנת חמשת אלפים ושבע מאות ושלשים

עולת ראיה ושלמי חגיגה והיה לל הטעם דומיא דניסן מה ניסן
הואיל ויבא רובו בקדושה אין אומרים בו תחנון ואין נופלין על
פניהם הך תשרי כן לפי שיבא רובו בקדושה שני ימים של ר"ה ויה
וארבע ימים בין כבוד לכוכות וימי החג הרי"ו וכיון שיבא רובו
בקדושה אין אומרים תחנון ונפילת אפים הך אחר הכוכות והך
לכני א"י שאין עושין אלא ח' דכיון דמחצה הוא חשיב ליה כרובו
מיהו האי טעמא לא קאי אלא לפי הטעם שכתב בעל הלבוש בסי'
קל"ו ויתר כ"ד לפי שנה שלם בנין ב"ה שנה שלמה ע"ה אבל לפי
הטעם שכתב בסי' תרכ"ד לפי שאין השי"ת מתחיל לחשוב עונותיהם
של ישראל עד יום א' של חג הסוכות לא שייך טעם זה דלא מהני
הטעם מפני שיבא רובו בקדושה אלא היכא שהרוב היה מהימים
שמגד עצמם ואינו נופלין על פניהם אבל הכא שהטעם אינו מפני
הימים עצמם אלא מפני שאין מתחילין בחשבון עונות אלא מיום א'
של סוכות ואיך ואפשר לומר דימים הללו ג' כ' מה שאין נופלין על
פניהם הוא מזה עצמם כיון דבהם אין העונות שיש להם כמו י"ט ומיהו
מ"ט דלכני א"י הך שאינו רובו הנז' כרובו הוא דוחק ועוד דלא
אמרינן הואיל ויבא רובו בקדושה אלא פשיטא רובו נימים הראשונים
דומיא דניסן דמתחלת החדש עד כ"א בו אין נופלין על פניהם והך
על גב דיוס"ג לא הוי י"ט יום אחד בכל הך ימים נטיל אבל כ'
כשתחלת החדש מוקרינא רובו בקדושה על פניהם אע"פ שא"ב אין נופלין על
פניהם לא מוקרינא רובו בקדושה ועוד שהוא בסירוגין משא"כ ח'
ניסן ואפשר לומר טעם אחר מפני שהוא הדש השביעי שהוא מושבע
במצות שופר תשובה סוכה לולב וערבה וניסן ואל"ג דנימים שני
ר"ה ל"ה נופלין על פניהם שאינהם דיומי שליחה וכפרה נינהו .
ושב מצאתי לרבינו המחבר ז"ל בטור זה סי' קצ"ב על מ"ט ר"ה ז"ל
נהגין בלשון זורפת להתענות בה"ב אחר הפסח ואחר החג ו
ומתנינן עד שיעבור ניסן ותשרי ואז מתענין מפני שאינם רוצים
להתענות בניסן ותשרי נתבטל לתשרי מפני שהוא מרובה במועדי'
זהו קרוב למ"ט ונדחי דכיון דמזה הטעם אין מתענין ה"ה שאין
נופלין על פניהם שלא מניע יום שהיא אסור להתענות ושיהא בו
נפילת אפים ובספר סדר היום כתב טעם אחר דמפני שנכנס בעינו
דחוי שיבא בשמחה ואיך שיהיה המנהג שלא ליפול על פניהם בימים
שאחר חג הסוכות עד ב' חסון ויש לתמוה על ר' המחבר וספ' הלבוש
דכיון דכתבו דאין מתענין בתשרי עד חסון למה לא כתבו דאין נופלין
על פניהם בולא שכתבו ואין נופלין על פניהם נימים שנין יו"כ
לסוכות דמשמע מינה דימים שלאחר הסוכות נופלין . יג כבר
כתבתי במהדורא א' דומהגינו דנימים שאין נופלין על פניהם אין
נפילת אפים במנחת יוסף אלפניו ל' יד שטה י"ט בניח האבל אין
נופלין על פניהם משום דאיתקש לחב' וכו' ל"ב בספר הלבוש כתב
הטעם שאין נופלין על פניהם בניח האבל כטעם שאין נפילת אפים
בליה שלא להגביר מדת הדין ח"ו כי האבל כבר מדת הדין מתוחה
כנגדו כמו קוצץ ח"ו ע"כ ותמה אני לפי טעם זה למה אין אומרים
למנצח ותפלה לידו הטה חלקי אחר ענני ולא תחנון כמ"ט הר"א
וכן הוא המנהג דתחנון ולמנצח ותפלה לדוד לא שייך טעמא דנפיל'
אפים ואפשר לומר שכונת הרב בעל הלבוש לומר דנפילת אפים
אין צורך לטעם משום דאיתקש לחב' דמפני שטעם אחר אין לאמר
דבזה יתיישב איך הרב בעל הלבוש כתב טעם אחר ולא פנה אל טעם
שבלי הלקט אפילו להוכיחו אלא שלא כתב טעם זה אלא ל' דלנפיל'
אפים איכא טעמא אחר יבא אבל טעם שבלי הלקט דאיתקש לחב'
אצטריך לשלח ואמרו תחנון ולמנצח ומזמור תפלה לדוד ואפשר ג' כ'
דלפי טעם הלבוש אומרים תחנון ולמנצח : י"ו נשאלתי כיון דחתן
ואבל מחר טעמא אין נופלין על פניהם צנתייהם למה צנח החתן
ל"ה אין נופלין על פניהם ובבא האבל ל"ה נופלין על פניהם :

עולת ראיה ושלמי חגיגה והיה לל הטעם דומיא דניסן מה ניסן
הואיל ויבא רובו בקדושה אין אומרים בו תחנון ואין נופלין על
פניהם הך תשרי כן לפי שיבא רובו בקדושה שני ימים של ר"ה ויה
וארבע ימים בין כבוד לכוכות וימי החג הרי"ו וכיון שיבא רובו
בקדושה אין אומרים תחנון ונפילת אפים הך אחר הכוכות והך
לכני א"י שאין עושין אלא ח' דכיון דמחצה הוא חשיב ליה כרובו
מיהו האי טעמא לא קאי אלא לפי הטעם שכתב בעל הלבוש בסי'
קל"ו ויתר כ"ד לפי שנה שלם בנין ב"ה שנה שלמה ע"ה אבל לפי
הטעם שכתב בסי' תרכ"ד לפי שאין השי"ת מתחיל לחשוב עונותיהם
של ישראל עד יום א' של חג הסוכות לא שייך טעם זה דלא מהני
הטעם מפני שיבא רובו בקדושה אלא היכא שהרוב היה מהימים
שמגד עצמם ואינו נופלין על פניהם אבל הכא שהטעם אינו מפני
הימים עצמם אלא מפני שאין מתחילין בחשבון עונות אלא מיום א'
של סוכות ואיך ואפשר לומר דימים הללו ג' כ' מה שאין נופלין על
פניהם הוא מזה עצמם כיון דבהם אין העונות שיש להם כמו י"ט ומיהו
מ"ט דלכני א"י הך שאינו רובו הנז' כרובו הוא דוחק ועוד דלא
אמרינן הואיל ויבא רובו בקדושה אלא פשיטא רובו נימים הראשונים
דומיא דניסן דמתחלת החדש עד כ"א בו אין נופלין על פניהם והך
על גב דיוס"ג לא הוי י"ט יום אחד בכל הך ימים נטיל אבל כ'
כשתחלת החדש מוקרינא רובו בקדושה על פניהם אע"פ שא"ב אין נופלין על
פניהם לא מוקרינא רובו בקדושה ועוד שהוא בסירוגין משא"כ ח'
ניסן ואפשר לומר טעם אחר מפני שהוא הדש השביעי שהוא מושבע
במצות שופר תשובה סוכה לולב וערבה וניסן ואל"ג דנימים שני
ר"ה ל"ה נופלין על פניהם שאינהם דיומי שליחה וכפרה נינהו .
ושב מצאתי לרבינו המחבר ז"ל בטור זה סי' קצ"ב על מ"ט ר"ה ז"ל
נהגין בלשון זורפת להתענות בה"ב אחר הפסח ואחר החג ו
ומתנינן עד שיעבור ניסן ותשרי ואז מתענין מפני שאינם רוצים
להתענות בניסן ותשרי נתבטל לתשרי מפני שהוא מרובה במועדי'
זהו קרוב למ"ט ונדחי דכיון דמזה הטעם אין מתענין ה"ה שאין
נופלין על פניהם שלא מניע יום שהיא אסור להתענות ושיהא בו
נפילת אפים ובספר סדר היום כתב טעם אחר דמפני שנכנס בעינו
דחוי שיבא בשמחה ואיך שיהיה המנהג שלא ליפול על פניהם בימים
שאחר חג הסוכות עד ב' חסון ויש לתמוה על ר' המחבר וספ' הלבוש
דכיון דכתבו דאין מתענין בתשרי עד חסון למה לא כתבו דאין נופלין
על פניהם בולא שכתבו ואין נופלין על פניהם נימים שנין יו"כ
לסוכות דמשמע מינה דימים שלאחר הסוכות נופלין . יג כבר
כתבתי במהדורא א' דומהגינו דנימים שאין נופלין על פניהם אין
נפילת אפים במנחת יוסף אלפניו ל' יד שטה י"ט בניח האבל אין
נופלין על פניהם משום דאיתקש לחב' וכו' ל"ב בספר הלבוש כתב
הטעם שאין נופלין על פניהם בניח האבל כטעם שאין נפילת אפים
בליה שלא להגביר מדת הדין ח"ו כי האבל כבר מדת הדין מתוחה
כנגדו כמו קוצץ ח"ו ע"כ ותמה אני לפי טעם זה למה אין אומרים
למנצח ותפלה לידו הטה חלקי אחר ענני ולא תחנון כמ"ט הר"א
וכן הוא המנהג דתחנון ולמנצח ותפלה לדוד לא שייך טעמא דנפיל'
אפים ואפשר לומר שכונת הרב בעל הלבוש לומר דנפילת אפים
אין צורך לטעם משום דאיתקש לחב' דמפני שטעם אחר אין לאמר
דבזה יתיישב איך הרב בעל הלבוש כתב טעם אחר ולא פנה אל טעם
שבלי הלקט אפילו להוכיחו אלא שלא כתב טעם זה אלא ל' דלנפיל'
אפים איכא טעמא אחר יבא אבל טעם שבלי הלקט דאיתקש לחב'
אצטריך לשלח ואמרו תחנון ולמנצח ומזמור תפלה לדוד ואפשר ג' כ'
דלפי טעם הלבוש אומרים תחנון ולמנצח : י"ו נשאלתי כיון דחתן
ואבל מחר טעמא אין נופלין על פניהם צנתייהם למה צנח החתן
ל"ה אין נופלין על פניהם ובבא האבל ל"ה נופלין על פניהם :

טור סימן קלב ובז ג סעיפי

דף צ"ב ע"א שטה א' ומתרגמינן הקדושה כו' כ"ב עיני מ"ט ר"ב
ז"ל בטור זה סי' פ"ח . ב קנלתי שלכך תיקנו הקדמונים שיר הכבוד
שהוא אנשים ומירות לאמרו בכל יום לאחר שאמרו סדר קדושה לפי
שיש בו אגדה קשר תפילין הראה לעניו תמונת הלנגד עינו ולומר
עליו קדיש כדי שכל יום ויום יתקיים העולם אקדושה דכדרא ו
ואחיש"ר דאגדתא כיון דבכל יום ויום קללתו מרונה משל חננו
צריך לתיקון זה בכל יום ויום ולא לסמוך איש"ר דאגדתא שכל
שבת בלמוד כפרש"י ב"ח : ג כתב מהר"י פולאק ז"ל דמהא דאיתא
צירושלמי דפת"ה שצריך לשהות אחר תפלת יוצר כדי הילוך ד"א
קודם תפלת מוסף נראה דלפיכך תקנו לומר תהלה בנתיים ליחידים
ואגב היחידים תקנו לומר הך בצבור אע"פ דיש שהות הרבה בקריא'
התורה ובשאר דברים ומה שנהגו לומר אשירי קודם תפלה זהו מפני
שהוא לשון המתנה דהיו שיהיו שעה אחת קודם תפלה ולאחר תפלה
היו שיהיו שעה אחת כדכתיב ישנו ישרים את פניך לביכך נראה
שתקנו לומר עלינו לשבח ואני רביל לומר אחר התפלה מיושב ישנו
ישרים דומיא דאשריו שבני כו' ולאחר תפלה ערביית ישהא מעט קודם
עלנו לשבח תשב"ץ ע"כ ויראה פירוש דברי הרב ז"ל נהי דצריך לומר
אשרי שלשה פעמים בכל יום משום הא דאמרינן בפ"ק דברכות כל
האומר תהלה לדוד ג' פעמים בכל יום מנעונו לו שהוא בן העולם

קודם כניסת החופה ולא ימא דאפילו קודם שנכנס לפניהם לפחות
יום שמחרתו נכנס לחופה ואינו נופלין על פניהם כי היכי דאמרינן
בגמרא גבי שהשמה במעונו ומעיקרא איתמח מכירמו שערי ב'
באסנתא אלא דוקא אחר שנכנס לחופה אבל כל שנכנס לחופה כל
שנעה ואינו נופלין על פניהם וכן מהגינו לאו דוקא ביום החופה אלא
חתן כל שנעה שכל לבית הכנסת אין נופלין על פניהם וכמ"ט צמ"א
וכ"ש אס מתפלל בניתו וכתנתי בשאו' ח"ח סי' ש"ג דל"ג שחור בש'
בתולה ל"ט חלמון ששכח בתולה ל"ג שחור ששכח חלמנה אין ניפויס'
על פניהם תוך שנעה לשואיהן במקום שהם מתפללין אבל חלמון
ששכח חלמנה דוקא תוך ג' לשואיו אבל לאחר ג' נופלין והטעם
ע"ש . יו שטה כ"ז ביום המילה אין נופלין על פניהם כו' ל"ב דוקא
בשחרית אבל במנחה נופלין על פניהם אע"פ שמתפללין אצל התינוק
אומרים תחנון ספר המפה אבל ה"ח כתב בשם רש"י שחור ז"ל
דף במנחה אבל התינוק שלא ליפול על פניהם ומהגינו כן בצריכק
דליטא וכתב ה"ח חובק נראה להקל . יח כתנתי בתשובה ח"ח סי'
רל"ו דף ביתוס שמת אביו קודם שטולד אין אומרים תחנון ונפילת
אפים . יט כתנתי עוד בתשובה ח"ח סי' רכ"ז דף בן שפחה
שנימול לשמונה אין נופלין על פניהם ואין אומרים תחנונים ביום
המילה ב"ה . ל שטה ל' וחס חלה המילה בתענית צבור כו' ל"ב
וה"ה חתן וכן נוהגין אפילו תוך ז' ולא עוד אלא שנהגין שאפילו
יום ו' שהוא שמיני לחופתו אין אומרים תחנונים ואין נופלין על
פניהם ונשאלתי על חתן שכל לבית הכנסת יום שמיני לחופתו והיה
צאוונו יום עשרה נטבת אס נופלין על פניהם והשכתי דלפי המנהג
שנהגין שלא ליפול על פניהם בשאר ימים שאינן תענית צבור הך
ביום שמיני לחופתו ה"ה גם עשר' נענת הדין כן ומיהו דוקא כשהחתן
צא וישב בצדר היכל כמנהג החתנים אבל אם ישב במקומו הרי מחל
על כבודו ואין כאן היכר חתן שכל עצמו של מנהג אינו אלא לחפשי
שמחה שביום השמיני נא לקהל וישב בצדר היכל ואומרים מזמור
זהו חתן וצא מחופתו ובשכל שמחה זו נהגו שלא לומר תחנונים
אבל כל זמן שאין החתן יושב בצדר היכל אלא במקומו אין כאן היכר
חתן ואומרים הכל כמו אם לא היה חתן כלל ועיקר ועיני בתשובה
חלק ח"ח סי' ש"ב . כא כתנתי עוד בתשובה הנז' דאפילו למנהג
שנהגין בתיירא שאפילו שהחתן אינו נכנס לחופה עד לערב אין
נופלין על פניהם בשחר והוכר מנהג זה בכתבי מהר"י ישראל ז"ל
סי' פ"כ מ"ט במהדורא ח"ח א"ח חל עשרה נענת ביום החתונה אין אומ'
והוא רחוס ונפילת אפים אע"פ שאינו נכנס לחופה עד לערב ודוקא
כשהחתן ישב בצדר היכל בשחר שכבר התחיל החתונה אבל אם אינו
יושב בצדר היכל אלא במקומו גומרים כל הסדר עם והוא רחוס
ונפילת אפים . כב נהגו במקומות הללו שלא ליפול על פניהם לא
ביום קדושין אע"פ שאינו יום החופה ולא ביום השדוכין והכל לפי
המנהג .

ולא בט"ו בשבט. שהוא ראש השנה לאילנות, נוהגין באשכנז להרבות בו במיני פירות של אילנות לכבוד שמו של יום, ספר תיקון יששכר [פשוטות לר, ב], וט"ו בשבט דאמרינן איתא בפ"ק דראש השנה [טו, א] דלא הוי שבט דתקופה אלא שבט דחדשים:

ו לא בין יום הכיפורים לסוכות. לאו דוקא אלא היינו כל חדש תשרי:

76

עד אחר שבועות. ואנו נוהגין עד י"ג ולא עד בכלל, מטעם דחג השבועות יש לו תשלומין כל ז' יום וט"ו שבאדר הראשון אין בו נפילת אפים כמו שכתב המחבר בסימן תרצ"ז. כפסח שני ג"כ אין בו נפילת אפים, סוף דבר כל אלו העניינים תלויים במנהג, איברא שיש ללמוד דליכא נפילת אפים בראש חודש מהא דאמרינן בסוף פרק הזהב [בכא מציעא נט, ב] מההוא מעשה ואילך לא הוה שבקה ליה דביתוהו לרבי אליעזר למיפל על אפיה, ההוא יומא ריש ירחא הוה ואיחלף לה בין מלא לחסר אשכחתייה דנפל על אפיה, וכתב רש"י ז"ל [ד"ה] בין מלא לחסר, סבורה היתה שיהא החדש חסר וקבוע ביום שלשים ולא יפול ביום החדש על פניו, והיה מלא ולא נקבע עד יום שלשים ואחד ולא נזהרה בו ביום שלשים ונפל על פניו

ע"כ:

ה כשמתפלל על הציבור וכו'. לשון הירושלמי פ"ב דתענית [הלכה ה] ובלבד יחיד על הציבור, ופירש הרא"ש בפרק הקורא את המגילה עומד [סימן ד] דהיינו לומר שמתפלל בפני הציבור ובשביל הציבור, אבל היכא דמתפלל בינו לבין עצמו בביתו שפיר דמי, דהיכא דמתפלל על הציבור בציבור כסיפא ליה מילתא שמהרהרים עליו שאינו הגון ואינו ראוי ליענות ע"כ. ואין זה מחזור, דבש"ס דילן פרק הקורא את המגילה עומד [כב, ב] אמרינן רב לא נפל על אנפיה ושאלין מאי טעמא, ומשנינן אדם חשוב שאני כדרכי אלעזר דאמר אין אדם חשוב רשאי וכו', ולא משמע דהוה על עסקי ציבור ואעפ"י כן משני דאדם חשוב שאני, וכן בההיא דאביי ורבא [שם כג, א] דמצלו אצלו, כפירוש רש"י [שם ד"ה דמצלין והעומדים בשיטתו היינו בכל נפילת אפים לא היו [מצים] [מטיס] ליפול על פניהם אלא מטין על צידיהם לפי שאין אדם חשוב וכו'. ולכן העיקר אצלי כדי לכון הירושלמי עם הש"ס דילן, דיחיד על הציבור, ר"ל לפני הציבור אעפ"י שאינו בשביל הציבור, ודלא כהמחבר ז"ל:

ומה שכתב בפשוט ידים ורגלים וכו', בפרק הקורא את המגילה עומד [כב, ב] רב איקלע לבבל בתענית ציבור נפול כולי עלמא אנפיהו ורב לא נפל על אנפיה. מאי טעמא רב לא נפל על אפיה, רצפה של אבנים היתה ותניא ואבן משכית לא תתנו בארצכם להשתחוות עליה [ויקרא כו, א], עליה אי אתה משתחוה בארצכם וכו', ואיבעית אימא רב פשוט ידים ורגלים הוה עביר, וכדעולא, דאמר עולא לא אסרה תורה אלא פשוט ידים ורגלים בלבד, וליפול על אפיה ולא ליעביד פשוט ידים ורגלים, לא משני ממנהגיה. הנה לשינוייה קמא דלא אסיק אדעתיה דרב פשוט ידים ורגלים הוה עביר, מדרבנן אסרו קידה דהיינו על אפים אטו השתחויה דהיינו פשוט ידים ורגלים, ולפי שלפני רב היתה רצפה של אבנים לא נפל על אנפיה דהיינו פניו דבוקות בקרקע, ולשינוייה בתרא מוכח ודאי דכל דלא הוי פשוט ידים ורגלים אפילו פניו דבוקות בקרקע שרי אפילו מדרבנן, ופרכינן בפשיטות ליפול על אפיה ולא ליעביד פשוט ידים ורגלים. והרמב"ם ז"ל בפ"ו מהלכות עכו"ם [הלכה ו-ז] כתב וז"ל, אבן משכית האמורה בתורה אעפ"י שהוא משתחוה עליה לשם לוקה שנאמר [שם] ואבן משכית וכו', ואינו לוקה עד שיפשוט ידיו ורגליו על האבן ונמצא כולו מוטל עליה שזו היא השתחויה האמורה בתורה, ומפני זה נהגו כל ישראל להציע מחצלאות בבתי כנסיות הרצופות באבנים וכו', ואם לא מצא

וכן נראה, חדא דהויא שינוייה בתרא, ועוד כיון דהוי מידי דאיסוריה מדרבנן, בדרבנן הלך אחר המיקל, וההיא דאביי ורבא דמצלו אצלו איכא לפרושא כפירוש רש"י [מגילה כג, א ד"ה דמצלין מטעם אדם חשוב שאני, הא אם אינו אדם חשוב לא בעי אצלו ואפילו פניו דבוקות בקרקע שרי, וכן דקדק הרא"ש [שם פ"ד סימן ד] מדברי הר"ף [שם יג, א], ואפילו לפי מה שפירש הרא"ש [שם] דמאי דמצלו אצלו מטעם איסור השתחויה לא קשיא לן מידי, דאיכא לאוקמה בפשוט ידים ורגלים ואפילו הכי אם מטין על צידהן שרי כדכתבנא לעיל. וכל זה דלא כמור"ם בהגהה שהחמיר בכדי, וגם דבריו סותרין אהרדי, שמתחילה כתב סברת האוסר בפשוט ידים ורגלים אפילו אין שם אבן משכית, ובכ"י [ד"ה ואיתמר] הובא הטעם שחושש אולי היתה שם ונבנה עליה, ובאמת שזו סברה [רחוקה*] היא דמנין לנו לחוש לאלו החששות ולאסור ההשתחויה בכל מקום, ולפי שיטה זו לשינוייה קמא דש"ס דהוה סבירא ליה דאפילו קידה אסורא מדרבנן, א"כ אמאי איצטרך לומר רצפה של אבנים היתה, וי"ל דלא גזרו קידה אלא ברצפת אבנים דא"כ הויה גזירה לגזירה, ועוד אפילו שנייה בהנחה מועטת שהיתה שם אבן משכית ונבנה עליה מה טעם או מה סברא יש בזה לאסור, ומאחר שמור"ם ז"ל בתחילת דבריו פסק כרב שרירא [הובא בריב"ש סימן תיב], מהו זה שכתב אחר כך או יציעו שם עשבים, דמשמע דהכי קאמר שיציעו עשבים כדי שיוכלו לעשות פשוט ידים ורגלים, והא ליתא לדעת רב שרירא, והעיקר כדכתבנא:

סימן קל"ב

וכן ויש לומר פטום הקטורת. יין קפריסין צ"ל היוד בצירי שהוא סמוך. אמרו משמו של מוהר"י אשכנזי ז"ל שלא היה אומר רובע הקב, דסתם רובע שבתלמוד הוא רובע הקב, ולא היה אומר אלא רובע גרידא, וכההיא דתנן בפ"ב דכלאים [משנה א] כל סאה שיש בו רובע ממין אחר ימעט, ותו תנן התם [משנה ג] כדי שלא ישייר רובע לבית סאה, וכהנה רבות דקאמר רובע ולא קאמר רובע הקב:

וחיישינן שמא ידלג אחד מסממניה וכו'. הבי"ב [בסימן קלג, ד"ה כתב רבינו] השיב על זה דהא דחיסר אחת מסממניה חייב מיתה, פירש רש"י [כריתות ו, א ד"ה] חייב מיתה, כי עייל ביום הכפורים דכתב [ויקרא טז, ב] ואל יבא בכל עת ולא ימות, וכי מעייל קטורת שלא כהילכתה ביאה ריקנית וחייב מיתה ע"כ. אלמא שאינו חייב מיתה מפני שחיסר אלא מפני שנכנס למקדש ללא צורך, ואפילו לדעת הרמב"ם שכתב בפ"ב מהלכות כלי המקדש [הלכה ח] חסר אחת מסממניה חייב מיתה, איכא למימר דהיינו דוקא כשהוא מקטיר ממש אבל כשחיסר בקריאה מהי תיחי לן. ועוד שכבר הוכחתי לעיל דהא דאם חיסר מסממניה חייב דוקא במחסר אחד מ"א סמנים הוא, ודבר קל הוא לזהר שלא יחסר שום אחד מהם בקריאתו, עכ"ל. ולעיל [שם ד"ה ועליך] כתב כיון שכורית כרשינא ויין קפריסין אינן באין אלא לתקן הציפורן, ומעלה עשן כדי לתקן שיהא העשן מתמר ועולה, ומלא סדומית בא לשום תיקון אחר, משמע שאפילו אם חסרם אינו חייב כלום ע"כ, ועיין עוד שם. ובאמת שדברי רש"י [כריתות שם] תמוהים, וכדברי הרמב"ם מבואר בסוגייה דהוציאו לו [יומא נג, א] והכי איתא התם, ת"ר ונתן את הקטרת על האש לפני ה' וכו', כי בענן אראה על הכפורת מלמד שנותן בה מעלה עשן, ומניין שנותן בה מעלה עשן שנאמר [ויקרא טז, יג] וכסה ענן הקטורת את הכפורת, הא לא נתן בה מעלה עשן או שחיסר אחד מכל סמניה חייב מיתה, ואקשינן ותיפוק ליה דקא מעייל ביאה ריקנית, ומשנינן כגון ששגג בכיאה והויד בהקטרה, הרי בהדייא דאפילו דליכא חיוב מיתה משום ביאה ריקנית, חייב משום חסרון הסמנים. וכבר השיג לרש"י ז"ל בזה

בוצאג מפיא מלון חיון בשאר
מבון ירושלים

ספר

סדר היום

אשר איזן וחקר חד מתקיפי קמאי

חכמי דור דעה של רבותינו הב"י והאר"י ז"ל

רבינו משה בן רבי יהודה מכיר ז"ל

ריש מתיבתא בעיה"ק צפת ת"ו

מהדורה מפוארת ומתוקנת ע"פ דפוסים ישנים

ספר קהלת עם פירוש סדר היום

פסקי סדר היום

סגולות ותפילות

ונלוה עליהם

גליוני עץ ארז

הארות חידושים וביאורים בספר סדר היום

שנערכו בס"ד מתוך כתבי ראש הישיבה

הגאון רבי אברהם יחיאל הלוי דויטש שליט"א

אב"ד ור"מ בעיר מעלה אדומים

בעריכת והוצאת מכון סדר היום

עיה"ק ירושלים ת"ו

ט"ו בשבט ה'תשע"ה לפ"ג

ונשלם בו עבודת ו
 נקרא ירח ו
 ומפני אלו הענינים
 חברים, אבל
 בעיניו. וכן

כב"ה בכסליו אירע
 מתתיהו בן יו
 עשה נסים על ידי כה
 והיו חפצים לשלוח

ה) ויתהלך חנוך את האלהי
 חביב, אברהם יצחק ויעקב
 משה, וכתוב (שמות יט)
 האלהים. בכנים השביעי ח
 הוא השביעי, במלכים השב
 איש בןשנת דוד שלמה רח
 וכתוב (דה"י ב יד) ויקרא א
 שביעי חביב, שנאמר (שמו
 תשמטנה ונטשתה, בשמיט
 שנאמר (ויקרא כה) וקו
 החמישים, בימים שביעי
 (בראשית ב) ויברך אלהים
 בחדשים שביעי חביב, שו
 בחדש השביעי באו

ח. בלשון המחבר נראה
 המקדש היה בחודש
 בפסיקתא רבתי (פיסקא
 המלאכה), אף שלמה גמר
 בחודש מרחשון, ובשנה אחו

לא ירדו לענין חול, גם אם יעשה בהם איזה תשמיש של מצוה אחרת
 טוב ויפה, ואם לאו יוכל לשנות לדברים אחרים, ואפי' של חול. ואף
 על פי שנאמר (ויקרא כג, לד) חג הסוכות ז' ימים לה', ואמרו ז"ל (סוכה
 ט, א) שאין נאותין בהם, היינו תוך ז' ימי החג, אבל לאחר מכאן אין
 חשש עם היות ששמעתי וכמדומה לי שראיתי שיש חסידים ואנשי
 מעשה שאחר שסותרים הסוכה מאספין הכל אל מקום א' ושורפין
 הכל, ואין נאותין ממנו, חומרא יתירה היא זו."

74 הימים שאחר החג עד ר"ח חשוון נהגו שלא ליפול על פניהם, ואין
 אומרים י"ג מדות ולא ודוין, והטעם משום שזה החדש הוא זמן
 רוב שמחתנו, ונבחר בו יום סליחתנו, ויש בו ד' מועדים, ראש השנה, יום
 הכפורים, סוכה ושמיני עצרת, והוא חדש הז' והז' לעולם משובח,

עין ארו

ולא בין יה"כ לסוכות לאו דוקא אלא כל
 חודש תשרי, עכ"ל. ובמגן אברהם סימן תרטט
 הביא משמיה דסדר היום דיש מקומות שאין
 נופלין עד חשוון. ועי' בתשובת הגאונים (סי'
 לז) שכתב דא"א תחנון דעולי רגלים חזור
 בשמחה יתירה. וזקני בשו"ת חתם סופר
 (חו"מ סימן עז) כ' דיש נוהגים שלא ליתן
 שבועה וחרם כל חודש תשרי, וכן נוהגים פה
 והוא סד"א דהטעם משום י"ט שרוב חודש
 תשרי הוא כמו י"ט, ובאשכנז אין אומרים
 בו תחנה מיום כפורים עד סוף החודש, ע"כ.
 אך דכבר תמהו, דבליקוטי חבר בן חיים
 מעיד שהיה בעת פטירת החת"ס, ואמרו שם
 תחנון והוא רחום. והוא ז"ל הלך לעולמו
 בכ"ט תשרי.

ז. איתא בויקרא רבה (פרשה כט סי' יא) כל
 השביעין חביבין, לעולם למעלן השביעי,
 חביב שמים ושמי השמים ורקיע ושחקים
 זבול ומעון וערבות וכו' בארצות שביעית
 חביבה וכו', בדורות שביעית חביב אדם שת
 אנוש קינן מהללאל ירד חנוך, וכתוב (בראשית

ד. יעוי' שבת (ק"ז, ב) אמרי הואיל ואיתעביד
 בה חדא מצוה ליתעביד בה מצוה אחרינא.
 ודמי למה שהבאנו להלן על מנהגו של זקני
 רבינו החתם סופר, שלא היה מחליף
 הפתילות, אלא מדליק באותם הפתילות שכבר
 הדליק בהם, וכמ"ש בליקוטי חבר בן חיים
 (לסי' תרע"ג)

ה. וכפי שמבואר בראשונים פרק במה
 מדליקין דעצי סוכה לא דמי למותר
 השמן בנרות חנוכה, כיון שהשמן הוקצה
 למצוותו, אבל עצי סוכה יודע הוא שישארו
 לאחר החג, ומלכתחילה לא הוקצו לזמן החג
 בלבד, יעוי"ש ברי"ף ובר"ן וש"ר.

ו. רבים תמהו מלשון השו"ע (סימן קלא ס"ז)
 ומנהג פשוט שלא ליפול על פניהם בכל
 חודש ניסן, ולא בט' באב, ולא בין יו"כ
 לסוכות. ולא הזכיר כל חודש תשרי. ועמד
 ע"ז בשו"ת חיים שאל להחיד"א (ח"ב סי'
 לה, ב) וכתב ע"ז דאגב דטריד בגירסיה לא
 שת לבו על זאת. ועי' בפר"ח סי' קל"א וז"ל,

ונשלם בו עבודת בית המקדש בימי שלמה המלך ע"ה, והוא נקרא ירח האיתנים^ח, ותחלתו יסורין וסופו שלווה. ומפני אלו הענינים ראוי לשמוח בו, ושלא להראות שום צער וצרה ברבים, אבל הרשות בידו אם ירצה להתענות ולעשות הטוב בעיניו. וכן הענין בימי ניסן מצד טעמים אחרים.

סדר חנוכה והקריאות

בב"ה בכסליו אירעו לאבותינו נסים ונפלאות בבית המקדש בימי מתתיהו בן יוחנן כהן גדול ובניו שהיו מבני חשמונאי, והקב"ה עשה נסים על ידי כהנים אלו, שבאו מלכי עכו"ם והביאו העיר במצור, והיו חפצים לשלוח יד בבית קדש הקדשים ובעמו ישראל לחרב,

עין ארו

כלה הבית (מ"א, ו, לח), מהו בירח בול, בירח שהביא הקדוש ברוך הוא את המבול, ונעשה נעול שנים עשר חודש, והיו הכל ממלמלים על שלמה לומר לא בנה של בת שבע הוא היאך הקדוש ברוך הוא משרה שכינתו לתוך מעשה ידיו (בית המקדש), והאלהים שחשב לערב שמחת בית המקדש בחודש שנולד בו אברהם בירח האתנים זה חודש תשרי, ולמה הוא קורא ירח האיתנים החודש שנולד בו אברהם, שנאמר משכיל לאיתן האזרחי.

א. אף דעיקר גזירת יוון לא היתה על הגופין, יעוי' בב"ח סי' תע"ד, עכ"ז מבואר כאן דהיה גזירה על עם ישראל בחרב. והוא מבואר באוצר המדרשים (חנוכה עמוד קצ) לי אני המלך אין שוה להניחם, ועתה קומו ונקומו עליהם למלחמה לכו ונכחידם מגוי ולא יזכר שם ישראל עוד, הבה נתחכמה לו לבטל מהם את יום השבת ומילה ור"ח, יעוי'.

ה) ויתהלך חנוך את האלהים, באבות שביעי חביב, אברהם יצחק ויעקב לוי קהת עמרם משה, וכתוב (שמות יט) ומשה עלה אל האלהים. בכנים השביעי חביב, שנאמר דוד הוא השביעי, במלכים השביעי חביב, שאול איש בושת דוד שלמה רחבעם אביה אסא, וכתוב (דה"ב יד) ויקרא אסא אל ה', בשנים שביעי חביב, שנאמר (שמות כג) והשביעית תשמטנה ונטשתה, בשמיטין שביעי חביב, שנאמר (ויקרא כה) וקדשתם את שנת החמשים, בימים שביעי חביב, שנאמר (בראשית ב) ויברך אלהים את יום השביעי, בחדשים שביעי חביב, שנאמר (ויקרא כג) בחדש השביעי באחד לחדש.

ח. בלשון המחבר נראה כי גמר מלאכת המקדש היה בחודש תשרי. אכן יעוי' בפסיקתא רבתי (פיסקא ו), ותשלם כל המלאכה, אף שלמה גמר מלאכת המקדש בחודש מרחשון, ובשנה אחת עשרה בירח בול

ספר

אבֹּדְרָהֶם הַשְּׁלֵם

עם

תִּשְׁלוּם אֲבֹדְרָהֶם

חברו אחד מגדולי הראשונים

רבנו דוד בן רבי יוסף אבֹּדְרָהֶם זצ"ל

והוא חבר נפלא מאד ראש וראשון המפרש והמבאר את סדרן של

כל

התפלות, המנהגים ומעמדים של סדר תפלות החל השבת המועדים

ותפלות התעניות סדר הברכות - הפרשיות - והתפטרות.

פרוש ובאור הפיוטים הקדמונים - וסדר עבודת יום

הכפורים - וסדר העבור - ולוחות המועדים

חלק א

מהדורת פאר חדשה ואת מופיעה באותיות מאירות עינים מנקדת מנחת

ויכתבנה על פי דפוסים קדמונים וכתבי יד נדירים בלי חסור והשמטות

כלל. בן נוסף בזה ציונים ומראה מקום, מפתחות מפרטים לתנ"ך,

לש"ס, מדרשים ותכן ענינים

פעיה"ק ירושלים תובב"א

שנת רבנו דוד בן יוסף אבֹּדְרָהֶם זצ"ל לפ"ק

סדר תפלות השבת

ערב שבת וכן נסין לבית הכנסת, ומתפללין תפלת המנחה כשאר ימות החל, אלא שאין נופלין על פניהם. ודע כי בערבי ימים טובים וביום מוצאיהם נוהגין שלא לפל על פניהם, לא בשחרית ולא במנחה, וגם לאחר תפלת שחרית אין אומרים יענף ה' ביום צרה. ובמקום תפלה לדרך אומרים למנצח משכיל לבני קרח כאל תצרג על אפיקי מים (תהלים מב). ואם חלו ערביהם או מוצאיהם בשני ובחמישי, אין אומרים תחנונים של שני וחמישי. וכשמוציאים ספר תורה אומר אתה הראית לדעת במקום אל ארץ אפים. ובערבי שבת וראש השנה ויום הכפורים נוהגין שלא לפל על פניהם במנחה בלבד. אבל בשחרית וביום מוצאיהם נופלין על פניהם. ובערב ראש השנה עושין מעט שנוי בשחרית, שבמקום תפלה לדרך אומר למנצח על הגתית לאסף הרנינו לאלהים עזנו (תהלים פא) כדי להפיר שהוא ערב יום טוב. ובערבי ראשי חודשים וחנוכה נוהגין לפל על פניהם בערביהם וביום מוצאיהם, בין בשחרית בין במנחה. והוא הדין בערב פורים, אלא שביום מוצאו אין נופלין על פניהם, בין בשחרית בין במנחה, מפני שהוא פורים שושן. והטעם שנוהגים שלא לפל בתחנה בימים אלו, מפני שהם ימי שמחה ומועדי קדש וגם השבתות נקראו ימי שמחה, כדאיתא בספרי (במדבר ע"ז) וביום שמחתכם אלו השבתות. ובערביהם כבר הכדלו העם ממלאכה, וקדש היום, והם אסורים בהספד ותענית ומלאכה, מה שאין כן

בערבי ראשי חודשים וחנוכה ופורים שמטרין בהספד ותענית, וגם בהן עצמן מתרים במלאכה, ומן הדין היה לפל גם בהם בתחנה, אלא שמנעו זה, מפני שקורין בהם את ההלל. שגם כפורים היה ראוי לומר את ההלל, אי לאו דאמרינן התם (מגלה יד, א) דקריאת המגלה זו היא הלילה ועוד, מפני שראשי חודשים הוקשו למועדים (עין סנה נה, א) שנאמר (במדבר י, י) וביום שמחתכם ובמועדיכם ובראשי חודשיכם וכתוב (תהלים קה, יט) עשה רחם למועדים, וימי חנוכה גם כן נקראו בדברי רבותינו ימים טובים. ופורים גם כן כתוב בו שמחה ומשחה יום טוב. והטעם שעושין יתרון לימים טובים על השבתות, מפני שערבי ימים טובים וימי מוצאיהם הם ימים מעטים בשנה, ולכן אין נופלין בהם בתחנה לא בשחרית ולא במנחה, ואם היינו עושין כן לשבתות, הרי חצי השנה לא היינו מתחננים, ולא יתכן. ועוד כי ימים טובים יש להם יתרון בזה הענין, מפני שקורין בהם את ההלל. תדע שהרי בשבת אומרים צדקתך, ואם חל בו יום טוב, או אפלו ראש חודש, אין אומרים אותו, מפני שקורין בו את ההלל. והטעם שנופלין על פניהם בערבי ראש השנה ויום הכפורים שחרית, וביום מוצאיהם שחרית וערבית, מפני שהם ימי תחנה ובקשה, וגם אין קורין בהם את ההלל. אבל בערביהם אין ראוי לפל בהם בתחנה, מפני שפבר קדש היום, כמו שאמרנו. **L**

העושה מלאכה בערב שבת מן המנחה ולמעלה, דהינו משש שעות

ומחצה ולמעלה, אינו לעולם (פסחים נ, ב). ודוקא העושה מלאכה מתקן בגדיו וכליו לצד מתר. ומשמע מסוף ד אינה מלאכה להשתפר שבת אסור. וכתב הרא"ש ספרים לעצמו דרך למו ומקדימין להתפלל ע מבעוד יום, החל כדאמרינן (שבת ז מקדמינן לה, דאמר רב עם מכניסי שבת בטברי בעמק, ובעוד יום גדי ערב. וכתב בעל הלכותו שבת תלויה בהדלקת ה חל עליו שבת, ואסור ב כתבו שאינה תלויה בהן לאחר שהדליק של ש שבת, אלא תלויה שמשותפת לכל ערבית חל התוספות, שמפליג המן להדליק הגר, ולקבל שג רק שימתין לקרות קריא שהוא צאת הפוככים, שלא יקדים, שאין זו הק עליו השבת באותה ש לקבל עליו שבת מבעוד המנחה ולמעלה, וה במלאכה שהרי קבל עלי יום המענן, וכסבור הו ועדין לא שקעה, וקבל הוא להדליק ולהוסיף שקבלה זו היתה בטעו (עין פסיקתא רבתי פכ"ג

זה השער לדי
צדיקים יבואו בו

אוצר כל המנהגים ופסקי הלכות, על סדר השלחן ערוך, ונוסחאות התפלה
שנהג עצמו מרן רבינו הגאון הקדוש, שר התורה, מקובל אלקי, רשכבה"ג
אדמו"ר מרן חיים אלעזר שפירא זצלה"ה זי"ע
אבדק"ק מונקאטש והגלילות יע"א

עם הנהגות והערות נפלאות, על מקור מוצאם מש"ס בבלי וירושלמי ומדרשים,
זוהר הקדוש וכתבי האר"י ותלמידי הבעל שם טוב,
ועוד ראשונים ואחרונים, ומכמה כתבי יד

נערך ונסדר על-ידי אחד מחשובי התלמידים
הגה"צ הרב יחיאל מיכל גאלד זצלה"ה הי"ד

בעל המחבר ספרים: מאסף לכל המהנות (על שלחן ערוך אורח חיים), ציוני יחיאל (על הש"ס),
מקראי קודש (על הפילין בחול המועד), הגהת יחיאל (על פרי מגדים אורח חיים) ושאר חיבורים

בדוקלין, נוא יארק
חודש אלול ה'תשע"ג

סדר נפילת אפים ותחנון

בנפילת אפים אומרים 'רחום וחנון'

קפז. בנפילת אפים מה שהוא נוסח ספרד לומר (תהלים מזמור כה) לדוד אליך ה' נפשי אשא וגו', הגם שהאר"י ז"ל (שער הכוונות דרושי נפילת אפים דרוש ג-ה) לפי הכוונה קיים זה הנוסח, עם כל זה נהגנו לומר רחום וחנון חטאתי וגו' כמנהג אשכנז. כיון שאנחנו לא נכוין אז הכוונה של נפילת אפים במסירות נפש, לירד לתוך קליפה דעשייה שהוא סכנה גדולה, וכמו שכתוב מהאר"י ז"ל. מה שאין כן הצדיקים הקדושים שכיונו כן בנפילת אפים (כידוע מהה"ק מה"ר צבי הירש מזידיטשוב ז"ע), אמרו באמת לדוד אליך ה' נפשי אשא, וידוע שעל כן מיעט הה"ק (הנ"ל) באמירת תחנון בכל יומא דמפגרי רבנן וכיוצא, יען שסיכן בנפשו אז ביום ההוא, וכידוע ענינו ז"ל (מאמר נוסח התפלה אות לו). וכן הפסוק (שנדפס בסידורים לומר) ויאמר דוד אל גד וגו', לא אמר רבינו.

שלא להקל באמירת תחנון

קפח. אין להקל באמירת תחנון, בפרט שמחסרין על ידי זה אמירת הי"ג מדות בציבור, שהמה מעוררים רחמים גם למי שאינו הגון ואינו כדאי (מאמר נוסח התפלה שם).

סדר ונוסח התחינות אחר תחנון

קפט. אחרי נפילת אפים התחילו שומר ישראל. ובב' וה' והוא רחום וכו', אין כמוך וכו' זכור לעבדיך לאברהם ליצחק וליעקב (ס) אל תפן אל קשינו

קפט. (א) הספרדים אומרים 'אל תפן אל קשי העם הזה ואל רשעו ואל חטאתו', אך נוסח הנ"ל המבואר בפנים הגיה רבינו בכתב יד קדשו בסידורו סידור רבי שבת, שהוא נוסח אשכנז. וכן הוא במחזור ויטרי, וסידור התניא. והנה בסתם סידורים הנוסח 'רחום אתה', ורבינו הגיה 'כי אל רחום אתה'. וכן ב'לך ה' קוינו', בכל הסידורים מקודם 'חכינו' ואחר כך 'קוינו', ורבינו הקדים 'קוינו' ואחר כך 'חכינו'.

ואל רשענו ואל חטאתינו שוב מחרון אפך וכו' והסר ממנו וכו' כי אל רחום אתה וכו' לך ה' קוינו לך ה' חכינו וכו'.

יחיד אינו אומר י"ג מדות

קצ. כשמתפלל ביחיד, לא יאמר הי"ג מדות כלל, אפילו בניגון וטעמיהם לא יאמר (עיין במנחת אלעזר חלק ד סימן כב).

ימים שאין אומרים בהם 'תחנון'

קצא 74 אלו הימים שנהג רבינו שלא לומר בהם תחנון (מלבד הנאמר בשלחן ערוך): בי"ז מרחשון זמן רביעה ראשונה (עיין שער יששכר לחודש חשון אות ה, וחיים ושלום פרשת נח על הכתוב בחדש השני בשבעה עשר יום לחודש, ותבין). בערב חנוכה וגם יום שלאחר חנוכה (כיון שהוא מדרבנן וקיימא לן דרבנן צריך חיזוק יותר משל תורה). וכן יום אחד לפניו ויום אחד לאחריו של ט"ו בשבט (מטעם הנ"ל). ומיום י"א אדר עד שיבסר ועד בכלל, ובאדר ראשון רק י"ד וט"ו. וז' ימים קודם ראש חודש ניסן, שהם שבעת ימי המילואים. וביום פסח שני שהוא י"ד אייר, וגם למחרתו בט"ו בו (כי בלילה זמן אכילת פסח ומצה), אבל שלא לומר כל ז' ימים אחר פסח שני אין לו מקור, וכן דעת מרן רשכבנה"ג בעל דברי חיים מצאנו זי"ע שלא להחסיר תחנון בז' ימים אלו (עיין שער יששכר מאמר פסחא זעירא אות א' ואות י"ב, ובנמוקי אורח חיים סימן קל"א ס"ק ז, ודברי תורה מהדורא ג אות מו, מאמר נוסח התפלה אות לב, מנחת אלעזר חלק ד סימן י אות ז בא"ד). וכן יום לפניו ולאחריו של ל"ג בעומר (עיין דברי תורה מהדורא ג אות מו, שיום שלפני ההילולא דרשב"י ויום שלאחריו שורה הארה כבל"ג בעומר עצמון). ומראש חודש סיון עד י"ג בו, וכן ביום כ"ג סיון (זמן ישועה, שנאמר במגילה (אסתר ה, ט) בשלשה ועשרים בו וגו'). וביום ט"ו באב גם כן לפניו ולאחריו (כנ"ל בט"ו בשבט וחנוכה).

החסרת 'תחנון' כשיש ברית מילה

קצב 74 כשיש מילה אין אומרים תחנון בכל העיר. ומקורו במנהגים של מהר"א טירנוי ז"ל (בהגהות שם בסופו אות מ) שמביא כן בדיני מילה שמצא כתוב במנהגי דורא, היכא דיש מילה בבית הכנסת אין אומרים תחנון בכל העיר. והטעם, דאליהו בא לעיר והכל שמחים גם כן, עד כאן.

אך בערים היותר גדולות המרובים באוכלוסין, עד שאי אפשר שלא יהיה שם ברית מילה בכל יום על כל פנים אחד, ונמצא שלא יאמרו תחנון לעולם בכל

העיר הגדולה, על כן שיש באותו חצר, ובפ ולא זולת (נימוקי אורח חיי

וגם ביום שתיקן קטן על ידי תיקון זה נימו ופשתכבד רבינו למור לא אמר תחנון.

וכשהיה במנין שלו נע מצוה, וכן כשהיה לו נ במנין שלו ואמר שיש

ובערב שבת קודש כנ אחר זמן 11 עם 17 נ שבת קודש 80.

קצג ביארציט ש מהגלילות ע דרגלא באותו מקום זולת זה, בכל יארציני

קצב (א) עיין בספר דבר שמה שנוהגין בקצת מקווי בגמרא (תענית יו, ב) שבתות ח"ו שאינו דאורייתא, עד חצות שאז אין לומר תחנון עוד שם בספר דברים נחמד הגם שהוא יום קודם ראש

העיר הגדולה, על כן נוהגים להחסיר נפילת אפים רק כשנודע הברית מילה שיש באותו חצר, ובפרט כשיש שם בבית התפלה אחד מהקרואים להברית, ולא זולת (נימוקי אורח חיים סימן קלא ס"ק ה).

וגם ביום שתיקן קטן או גדול שאינו נימול כראוי על פי הלכה, באופן שנעשה על ידי תיקון זה נימול כהלכה, וגם ביום מילת הגר, גם כן לא אמר תחנון. וכשנתכבד רבינו למוהל בעיר אחרת, הגם שהתפלל מקודם או אחר כך בביתו, לא אמר תחנון. L

הנחת תפילין לבר מצוה וסיום מסכת

7c וכשהיה במנין שלו נער שהתחיל באותו יום להניח תפילין, לחיבת הקודש של מצוה, וכן כשהיה לו סיום על מסכת, או כשאחד מאנ"ש או מתלמידי התפלל במנין שלו ואמר שיש לו סיום מסכת היום, גם כן לא אמר תחנון. L

ערב שבת קודש אחר חצות

ובערב שבת קודש כשאיירע שהגיע תפלת שמונה עשרה דחזרת הש"צ ותחנון, אחר זמן 11 עם 17 מינוט שהוא חצות היום, לא אמר עוד תחנון, מפני כבוד שבת קודש^(ט).

יום הילולא של צדיק

7c קצג. ביארציט של צדיק אשר מנוחתו כבוד באותו עיר, ובאים גם מהגלילות על ציון שלו להתפלל ביום היארציט, כיון דנקרא יומא דרגלא באותו מקום כמבואר ברש"י (סוף מסכת יבמות), אין אומרים תחנון. אבל זולת זה, בכל יארציט של צדיק יאמרו תחנון.

7c קצב. (א) עיין בספר דברים נחמדים להגה"ק מה"ר צבי אלימלך מדינוב זי"ע (חידושים נפלאים אות כג), שמה שנוהגין בקצת מקומות שלא לומר תחנון ביום ו' וביום א', יש לבטל המנהג ההוא, דאמרינן בגמרא (תענית י"ב) שבתות ויום טוב דאורייתא ולא צריכין חיזוק, ואם כן מי שאינו אומר תחנה מראה ח"ו שאינו דאורייתא, עד כאן. וכן נהג באמת רבינו, שאמר תחנון גם בערב שבת קודש, זולת לאחר חצות שאז אין לומר תחנון כיון שאז כבר מתנוצץ קדושת שבת, כמבואר בדברי מרן האריז"ל. וועיין עוד שם בספר דברים נחמדים אות כד, דמה שנוהגין בקצת מקומות שלא לומר תחינה אחר מולד הלבנה, הגם שהוא יום קודם ראש חודש, מהראוי לבטל המנהג, עיין שם. L

ל רחום

י"ג מדות

הם לא

ט תחנון

ו ערוך:

ח, וחיים

גם יום

כן יום

דר עד

ז ניסן,

ו בט"ו

יני אין

זחסיר

יח חיים

י טימן י

מו, שיום

נד י"ג

נו וגו'.

ז מילה

זר"א

כתוב

זעיר.

ז שם

בכל

ולא כקצת שנוהגין להחסיר תחנון על יארצייט של צדיק אפילו שהיה בסוף העולם, והוא מדברים שאין להם שיעור ואין להם שחר, דאם כן לא יאמרו תחנון לעולם, כי אין לך כל יום ויום שאין בו בעל כרחך יארצייט הרבה מגאונים וקדושים ורבותינו, הידועים ושאינו ידועים, המה הנביאים תנאים ואמוראים, וכל החכמים וצדיקים בכל הדורות, לאלפים ולרבבות, ויארצייט שלהם בכל יום ויום כנזכר, ונמצא בטל תחנון מעיקרו, ושיחסרו כל סימן קל"א ח"ו מהשלחן ערוך. אלא ודאי דזה אינו, ואין להקל בזה. רק בל"ג בעומר מבואר בשלחן ערוך שהוא יום שמחה (נמוקי אורח חיים סימן קלא ס"ק ז נראה עוד דברי תורה מהדורא ג אות מו ואות פג).

וכך נהג רבינו לומר תחנון, אפילו ביום היארצייט של אבותיו הקדושים, כמו ח"י טבת הילולא דזקיננו בעל בני יששכר זי"ע וכיוצא בזה, אם לא היה ברית מילה או חתן וכיוצא בזה, אז אמר תחנון, והקפיד על המקילים בזה. L

א-ל ארך אפים לפני פתיחת הארון

קצד. א-ל ארך אפים ומלא רחמים אל תסתור פניך ממנו וכו', כמנהג פולין גדול [ואמר 'א-ל ארך אפים' ביום ב' וה' אפילו לא אמרו תחנון].

קצד. (א) כן הוא הנוסחא במחזור ויטרי ובאבודרהם.

קצה. פתיחת האר מצד ימין ל להשליח ציבור.

ובשבת ויום טוב נ בקודש שיוליכו הס ונשאר שם במקומו.

קצה. (א) עיין בדרישה נ כג כתב, כשפותחין האר מצד שמאל לימין, ויש הפרוכת ויגללנה לצד ש

(ב) עיין ברמ"א (סימן קמו) והכנסה, דאין זה שייך וקריאה לא שייכי להדד ספר תורה.

ועיין בפרי חדש (שם סי נראה מהא דאמרינן בין לראש הכנסת וראש ה בירושלמי בכל אתר או שראוי הוא שיוליך החז הולך למקום הספר תו מגדים שם באשל אבר ועיין במסכת סופרים הולכין אחריה מפני כב ועיין בשער הכונות וב לילך אחריה וכו', ואח אותו לקהל, ואז היה מקרוב כל כך שיוכל ל למקומו הראשון ויש ובלבוש (סימן קמט) ומגן

בס"ד

ספר

דברי יחזקאל החדש

מכיל בקרבו מילין ופתגמין קדישין ודבר ה' זו הלכה, שנאמרו
ונשנו בלהבת אש קדש מפום ממלל רברבן אשר נפתח לו שיערי
אורה זו תורה, והאיר עיני חכמים במשנתו, ועיני כל ישראל
בתורתו ה"ה הוד כ"ק הגאון הקדוש, איש האמת, צדיק יסוד עולם,
רבן של כל בני הגולה וכו'

רבי יחזקאל שרגא הלבפשטאם זצוקלה"ה

שהאיר לארץ ולדרים עלי' בעי'ת שינאווא יע"א, זי"ע

לוקט ויצא לאור ע"י נכדו

יחזקאל שרגא בהרה"ח מוה"ר יוסף שמואל פרענקל

פעיה"ק ירושלים תובב"א

שנת למען ירבו ימיכם וימי בניכם לפ"ק

מחבר: רבי יחזקאל שרגא הלבפשטאם זצוקלה"ה
מפי: רבי יוסף שמואל פרענקל זצוקלה"ה

דברי יחזקאל החדש

יט

אבל הוא רע לשמים, גם עם איש כזה לא טוב להתחבר, כי הוא אבן נגף לאיש הישראלי אשר חוץ ממצות צדקה יש עוד לפניו תרי"ב מצות, ועל זאת יתפלל כל חסיד בכל יום שיצילנו מאדם רע וגם מחבר רע כמוך. (מקור חיים תמח.)

ענין נתינת צדקה ב"ואתה מושל בכל"

הגה"ק משינאווע זי"ע אמר בשם קדוש א' שאם היו כל ישראל נותנים צדקה אצל "ואתה מושל בכל" (כמ"ש השל"ה ופמ"ג) כבר הי' הישועה קרובה לבא ומשיח ב"ד בתוכינו (תפארת חיים בשם הגאון ר' אליעזר דייטש זצ"ל אב"ד באניהאד)

ענין ברכו

כתב בספר הדרת קדש (הספד על רבה"ק משינאווא, להגה"צ ר' יחיאל מיכל היבנר אב"ד ניזנוב) שפ"א נסע בצוותא חדא עם הרה"ק משינאווא זי"ע לצאנו והתפלל באם הדרך ביחידות, ואח"כ באו האנשים לקבל אור פניו, וצוה לומר מזמור וח"ק וברכו, ע"ש (טעמי המנהגים, קונ"א, עניני ברכות)

בענין שליח צבור

עיין ברמ"א סי' ס"ט דאם התפללו בצבור ואח"כ יש עוד מנין שרוצים להתפלל לא יעמוד החזן במקום שעמד הראשון, (שזה גנאי לראשונים דהוי כאלו לא יצאו י"ח בראשונה) אם לא שאותן שהתפללו במנין הראשון כבר יצאו. וכן ראיתי מאדמו"ר הגה"ק משינאווע זצלה"ה וגם אצל הגה"ק מבעלו זצלה"ה, ועיין בנו"ב תנינא דבמקום שיש מנהג להתפלל כת אחר כת מותר. (לקוטי מהרי"ח, סדר הנהגת התפלה)

★

מעשה היה בסטרופקוב שקפצו הרבה בנ"א להתפלל מוסף בשבת שלפני היא"צ, וכתב לשם הרה"ק משינאווא זצוק"ל שכל מי שאינו רגיל בתפלה ואין קולו מקובל אצל הבריות ועובר לפני התיבה בשבת, הוא מחלל שבת ומבזה את המועדות. ספר חשבי מחשבות ודיני יא"צ וטעמיהם להרה"ג ר' יושע פולק) עמוד עד.

76 עניני תחנון

כ' בס' עטרת מנחם אות קמג, כי אדמו"ר משינאווע זי"ע הי' אומר תחנון בכל יום אף בימי הילולא של צדיקים והי' מקפיד מאד על החסידים שאין אומרים תחנון ביא"צ של הצדיקים, וגם הי' מקפיד שלא להדליק נרות ביא"צ של צדיקים, והי' מרגלא בפומא לומר איך אנו מדליקין נרות בעבור נשמת הצדיק בעוד שיוכל להיות כי נשמתו ישנה בזה העולם בגלגול. אכן ביום היא"צ של הרה"ק רמ"מ מרומנוב זי"ע צוה להדליק נרות, וסיפר שהה"ק הנ"ל אמר על עצמו שהי' כבר מאה פעמים

בשבת ישראל

אנכי איהם

עא"זעות, זעות.

זטבע

"

כלל, שהיה יב לו אתה חבר ואינו ג"כ.

למען יו כי אליו ו לנו ומים דקה

בעוה"ז ובזמן המקדש הי' כהן גדול ושימש בכהונה גדולה, והי' אומר בתפלתו בעבודה וכך הייתי אומר (במקום וכך הי' אומר). ואף הוא אמר ע"ע כי זאת הפעם האחרונה שנתגלגל בעוה"ז ולא ישוב עוד לעוה"ז, ולכן ביום היא"צ שלו צוה הרה"ק להדליק נרות. (מקור חיים, חסד).

נודע כי הרה"ק מהרצ"ה מזידיטשוב לא הי' אומר תחנון לא בעש"ק ולא ביום א'. ושמעתי מפי הגאון מ' דוד צבי זעהמאן שליט"א, כי בעת שהי' הרה"ק משינאווע זי"ע בסטריא והתפלל בקלויז דחסידי זידיטשוב, רצה להנהיג שם שיאמרו תחנון בימים אלו, ואמר להם הן הרבי מזידיטשוב לא אמר תחנון ביום א' יען כי הוא הי' צריך הכנה דרבה יום אחד קודם נפילת אפים ובש"ק לא יה' באפשרי להכין עצמו, לכן לא אמר תחנון, והראי' שפ"א הי' לו הכנה ואמר תחנון ביום א'. וגם בעש"ק לא אמר שהי' ירא שמפני גודל מסירת נפש שהי' לו בעת נפ"א אולי תצא נפשו הטהורה ויטריח את אנשי שלומו בצרכי קבורתו בעש"ק, אבל אתם מדוע לא תאמרו תחנון. (מקור חיים ש)

מה שהיו כמה צדיקים וקדושים שהקילו ביותר באמירת תחנון בכל דחיה ואמתלא שהי' להם כמו הגה"ק וכו' מהרצ"ה מזידיטשוב זי"ע בעל עט"צ, הוא כמו שכתבנו כבר (בחמשה מאמרות) במאמר נוסח התפלה (אות לו) משום שכיוונו בכונת נפ"א במזמור לדוד ה' אליך נפשי אשא, ושהוא סכנה גדולה כמבואר בכהאריז"ל. וכן שמעתי מכ"ק אדומו"ר הרה"ק משינאווע זי"ע שזוהו רק הי' הטעם להצדיק הנ"ל שהחסיר כ"פ מלומר תחנון כנ"ל, משא"כ אנן בעניותן לא שייך זה (עיי"ש במאמרינו נוסח התפלה). (ס' דברי תורה, מהדורא ג פג).

שמעתי מפי הרה"ק מדזיקוב זצוק"ל, כי הרה"ק משינאווע זי"ע הי' יושב בעיר מעליץ שבועות אחדים וכל ימי שבתו שמה לא אמרו החסידים תחנון כנהוג בין החסידים אם בא חכם לעיר. ואמר הרה"ק בגודל ענות צדקו, הנה הטעם מה שהחסידים אינם אומרים תחנון כשמתארח ת"ח בעיר הוא יען כי הת"ח הוא בחינת שבת ויו"ט כידוע, ובשבת ויו"ט אין אומרים תחנון משום קדושת שבת ויו"ט. א"כ תינח החסידים לפי שטתם שמחזיקים אותי לת"ח שפיר אינם צריכים לומר תחנון, אבל אני היודע מיעוט ערכי שאינני ת"ח וצדיק למה זה אין אנכי אומר תחנון, רק יש לומר הנה אחז"ל (סנהדרין ד"ט ע"ב) אלה מועדי ה' אשר תקראו אותם אל תקרי אותם אלא אתם אפילו שוגגין אפילו מזידין, וא"כ לפ"ז אפי' הם טועים בי עכ"פ אני בבחי' שבת ויו"ט וגם אנכי שפיר איני צריך לומר תחנון. (אמרי צדיקים, אות ב')

בשו"ע סימן קל"א כתב הטו"ז בס"ק י': נ"ל דכל ז' ימי המשתה לא יבא החתן לביהכ"נ מטעם זה שלא ימנעו מלומר תחנון. וכתב בספר אהל ברוך (מהרה"ג החסיד ר' ברוך גרינפלד זצ"ל) בהגהותיו לשו"ע סימן קל"א, בזה"ל: כן הנהיג אדומו"ר מרן

יחזקאל שרגא הלברשן לביהכ"נ כל שבעת ימי כשהש"ץ לא אמר תח זצ"ל שימשיך ולא יאמ חיים עמוד קצ"ג.

מה שלא נהגנו מאז משום שמתפללים מנח ק"ש של ערבית כשהיו בשם אדומו"ר הקדוש הה"ק זי"ע כי בנו הנג ר"ל (בימי נעוריו) בע גם במנחה נפ"א, וסיני

עניני קריאת התו

שמעתי שכ"ק הגד אעפ"י שהיה כהן אז ראשונה לכהן כמש" הקדוש זצ"ל"ה סיפר זכותם שווה בו, אבל: כיבודים הללו. (ספר כל

הגה"צ ר' יוסף צ: חורפו שני שבתות א אף נגינה אחת מטע

סדר הגלילה

(אם המפה שגולל יחזקאל שרגא זצ"ל סביב הס"ת ואח"כ בפנים ובחוץ. והנה י אדמו"ר הגה"ק מו העלין. (לקוטי מהרי"ד

כא דברי יחזקאל החדש

יחזקאל שרגא הלברטשטם כשהיה רב בסטרופקוב, וכן היה מעשה אצלי שלא הלכתי לביהכ"נ כל שבעת ימי המשתה רק התפללתי בבית ביחיד.

כשהש"ץ לא אמר תחנון מאיזה סיבה, והתחיל כבר יתגדל, פסק רבה"ק משינאוא זצ"ל שימשיך ולא יאמרו תחנון, כי גנאי הוא אם יפסיק באמצע קדיש. (סידור באר יעקב חיים עמוד קצ"ג).

מה שלא נהגנו מאבותינו הקדושים לומר תחנון במנחה כלל, הוא כנראה הטעם משום שמתפללים מנחה ומעריב ביחד והמנחה הוא כבר בין השמשות כדי שיתפללו ק"ש של ערבית כשהוא בודאי לילה, כמו שכתבנו כבר בשו"ת מנח"א (ח"א סי' כ"ג) בשם אדמו"ר הקדוש משינאוע זי"ע ועוד מלפניו עיי"ש. ושמעתי מפ"ק אדמו"ר הה"ק זי"ע כי בנו הנפלא הגה"צ ר' נפתלי זצ"ל (בע"ס אילה שלוחה) נפטר פתאום ר"ל (בימי נעוריו) בעת נפילת אפיים במנחה (שנהגו שם בטשערקאס ברוסיא לומר גם במנחה נפ"א), וסיפר בשבחו שהיה אדם גדול וקדוש (ספר דברי תורה מהדו"ג אות פ"ג) L

עניני קריאת התורה

שמעתי שכ"ק הגה"ק משינאוא זצ"ל ראה שקראו ישראל במקום כהן לתורה, אעפ"י שהיה כהן או בביהמ"ד, וצעק על זה שהוא נגד השו"ע שזיכתה תורה עליה ראשונה לכהן כמש"כ וקדשתו, ואחו"ל שיהיה ראשון לכל דבר. וכשבא לאביו הקדוש זצ"ל סיפר לו זאת, והשיב לו אביו, התינח בביהמ"ד דמתא שכל הקהל זכותם שווה בו, אבל אם יש לאחד ביהמ"ד בביתו אזי הוא אינו משועבד לכהן לתת לו כיבודים הללו. (ספר כל הכתוב לחיים עמוד כח)

הגה"צ ר' יוסף צבי דושינסקיא זצוק"ל מרא דארעא ישראל, העיד שהיה בימי חורפו שני שבתות אצל רבה"ק משינאוא זי"ע, ובקריאת התורה לא החסיר רבה"ק אף נגינה אחת מטעמי המקרא, ולא שינה כמלא נימה מהנגינות.

סדר הגלילה

(אם המפה שגוללין בו הוא בצד אחד של משי), מכבוד אדמו"ר הגה"ק מו"ה יחזקאל שרגא זצלה"ה משינאוא ראייתי, שצוה לכוון תחלה המפה בצד המשי סביב הס"ת ואח"כ להפוך המפה ויכוון בצד המשי לחוץ ואז הוא גם במפה המשי בפנים ובחוץ. והנה ידידי הרב המאה"ג מו"ה שמואל דוד דומ"ץ מחוסטט אמר לי בשם אדמו"ר הגה"ק מו"ה יחזקאל שרגא זצלה"ה משינאואוע לגלול בתחלת שליש העליון. (לקוטי מהרי"ת, סדר קרה"ת, גלילה, וע"ש)

עש"ו

עמ"ו

סדר

מנהגי בית אריק

קונטרס מנהגי קודש, הנהגות ישרות, נוסחאות התפלה ודרכי החיים.

אשר חקרו, יסדו והנהיגו אבותי הקדושים אדמו"ר"י בית אריק והנחילו לצאצאיהם אחריהם לדורות עולם.

נקבץ, נערך ונסדר עם ציונים מקורות והגהות ע"י

הרב אהרן יעקב בראנדרווין שליט"א

- בהח"צ מוהר"ר יחיאל מיכל בראנדרווין זצ"ל מטורקאיסטרעטין
- בהח"צ מוהר"ר אהרן זצ"ל מפעלשטין
- בהח"צ מוהר"ר צבי ארי' זצ"ל מפעלשטין
- בהח"צ מוהר"ר יוסף דוד זצ"ל מאליק
- בהח"צ המפורסם בוצינא קדישא המאיר לארץ ולדרים עליה
- כ"ק אדמו"ר מוהר"ר צבי ארי' הגדול זצ"ל מאליק
- זי"ע ועכו"א

ניו-יארק, נ. י.

תשל"ו

כג. תמיד בין בשבת ויום טוב בין בחול אמרו מזמור לדוד ה' רועי לא אחסר אחר נטילת ידיים לב.

כד. הנהגות של ברהמ"ז: בחול התחילו על נהרות בבל לג ואחר כך אמרו אלו הפסוקים: אברכה ד' בכל עת תמיד תהלתו בפ' תהלת ד' ידבר פי וגו', ואנחנו נברך יה וגו', וידבר אלי זה השלחן אשר לפני ד' לה. אח"כ נטלו מים אחרונים ואמרו זה חלק אדם רשע לה. בש"ק אמרו שיר המעלות במקום על נהרות בבל וגם לא אמרו זה חלק אדם רשע. ברוך הוא וברוך שמו אמרו תמיד קודם ברהמ"ז אפילו ביחידות לה. בהרחמן הנוסח אברהם בכל יצחק מכל יעקב כל לו.

כה. ⁷⁶הקפידו להתפלל תפלת המנחה קודם שקיעת החמה לה אבל לא אמרו תחנון לה. ל

כו. סדר הקרבנות במנחה התחילו מפ' התמיד ואמרו קטורת וכו' מ.

כז. בתפלת ערבית סיימו בברכת השכיבנו שומר עמו ישראל לעד אמן מא.

כח. ברוך ה' לעולם אמן ואמן לא אמרו כלל מב.

לב. וכתב ה"מגן אברהם" סימן קט"ו סק"ב שכן מנהג העולם לומר מזמור לדוד ה' רועי וגו' בין נטילה להמוציא.

לג. כן כתב ה"מגן אברהם" סימן א' סק"ח בשם "שלי"ה.

לד. ב"פרי עץ חיים" וב"משנת חסידים", ובסידורי האר"י ז"ל ושם מובא גם פסוק סוף דבר הכל נשמע.

לה. כן כתב "באור צדיקים בדרך סעודה" ובסידור ר' אשר עמוד קמ"ד ובסידור ר' שבתאי לו אבל "מגן אברהם" סימן קצ"ב כתב שלא לאמרו ביחיד.

לו. כך הנוסח ב"מחזור ויטרי" עמוד נ"ב וב"כל בו".

לח. וכדעת ה"שאגת אריה" סימן י"ז ו"תלמידי רבינו יונה" (ברכות ר"פ תפלת השחר).

לט. ⁷⁶הטעם משום לאחר תפלת מנחה הדינין מתגברין וכמו שכתב ה"זוהר" פרשת פנחס מובא ב"מגן אברהם" סימן ק"ה סק"ה. וזה הטעם שאין אומרים תחנון בלילה כמו שכתב "בית יוסף" סימן קל"א בשם מהר"י אבהב. ל

מ. וכן כתב "רמ"א" סימן רל"ד סעיף א' ו"מגן אברהם" סימן ק"ד.

מא. כן הוא ב"זוהר" חלק א' מ"ח וכן פירש בשלחן ערוך אורח חיים סימן רל"ו סעיף ד' וב"שלחן הטהור" שם סעיף ב'.

מב. דליתא בכל סידורי האר"י ז"ל, וכדעת הרשב"ם והרמב"ן שנהגו שלא לאומרם מובא ב"טור אורח חיים" סימן רל"ו.

ספר
כף החיים
 על שלחן ערוך אורח חיים

חלק ב
 סימונים פט - קנו

הלכות תפילה, נשיאות כפים
 תחנון, קריאת התורה, בית הכנסת

מדברי רבותינו ראשונים ואחרונים
 ומדברי רבותינו המקובלים
 להלכה פסוקה

מאת הגאון המפורסם הפוסק הגדול המקובל האלקי
 רבינו **יעקב חיים סופר** זצוק"ל

הוצאה חדשה ומתוקנת
 על ידי ניני הגאון המחבר זצוק"ל
 מוגהת בדקדוק מכתיבת יד הגאון המחבר זצוק"ל
 ועל פי השוואה ללשונות הפוסקים
 בתוספת פיסוק ופתיחת ראשי תיבות

שנת

רבינו יעקב חיים סופר - הכף החיים זצוק"ל
 ה' תשע"ד לפ"ג
 פעה"ק ירושלם תוכב"א

ה האם חלה מילה בתענית צבור מתפללים סליחות ואומרים וידוי ואין נופלים באר הגולה על פניהם ואין אומרים והוא רחום: הגה נשמרית אפילו במקום שנהגו לאומרו בלא זה: ח טס טסס ר"י נר יסוהס: ו גים יוסף: ו ינהגו שלא ליפול על פניהם בט"ו באב ולא בט"ו בשבט ולא בראש חדש ולא

בף החיים

י) שם. מתפללים סליחות וכו'. אבל הבעל הכרית אין לאומרם, דדוקא בתענית חייב מפני שהוא חובה, אבל התחנונים והפיוטים אינם חובה, אמנם הצבור שמתפללים עמו יש להם לאומרם, ובקריאת ספר תורה פרשת ויחל חייב גם הבעל ברית שהוא תקנת חכמים. בית דוד סימן שמ"ז, שלמי צבור דף קנ"ב ע"ד, קשר גודל שם אות כ"ד, בית עובד אות י"ב, זכור לאברהם שם, שערי תשובה אות ט"ו, חסד לאלפים אות ט"ו:

יא) שם. מתפללים סליחות וכו'. ולענין תפלת מנחה אם בא בעל הכרית לבית הכנסת נראה לי שיעשו כסדר שעשו בשחרית לומר סליחות ופיוטים ואומרים וידוי ולא נפילת אפים וכדומה. רוח חיים אות ב'. ועיין לעיל אות פ"ד:

יב) שם. מתפללים סליחות ואומרים וידוי וכו'. ויש לומר הוידוי קודם הסליחות כמו שכתבנו לעיל אות ה' בשם האר"י ז"ל:

יג) שם הגה. בשחרית אפילו במקום וכו'. ר"ל אפילו למנהג הספרדים שנוהגים לומר והוא רחום בתענית צבור כמו בשני וחמישי, אם חל מילה בתענית צבור אין לאומרו. וכן כתב הלבושי שרד על מגן אברהם ס"ק י"ג, באר היטב ס"ק ט"ז:

יד) סעיף ו. נהגו שלא ליפול וכו'. יש נוהגין שאין אוכלין קטניות בימים שאין נופלין על פניהם משום דדמי לאבילות המתגלגל. מהרי"ל, מגן אברהם ס"ק י"ד. וכתב בספר יוסף אומץ דהיינו עדשים, והביאו הכרם שלמה סוף סימן זה. וכן אין לאכול ביצים מגולגלים מטעם זה:

יז) שם. נהגו שלא ליפול וכו'. כשיש ספק אם יפלו על פניהם יותר טוב שלא ליפול הנפילת אפים רשות ואם לא יפול אין בכך כלום. הרב החסיד מהר"י מולכו בתשובותיו כ"י סימן קמ"ה, ברכי יוסף אות י"ג, שלמי צבור דף קנ"ג ע"א, זכור לאברהם חלק א' אות ו', בית עובד אות ט"ו, שערי תשובה אות י"ד,

מתפלל בביתו עכ"ל. וכן כתב הפרי חדש אות ד' בפשיטות יעו"ש, והביא דבריו ברכי יוסף אות ה' יעו"ש. ועיין אליה רבה אות י"ב ובדברינו לעיל אות ס"ט ואת ע':

יח) וכתב שם הט"ז נראה לי דכל שבעת ימי המשתה לא יבא החתן לבית הכנסת מטעם זה שלא ימנעו לומר תחנון ע"כ, והביאו השלמי צבור דף קנ"ב ע"א. ומיהו במקומות הללו אין נמנעים החתנים מלבא לבית הכנסת מפני זה כי אדרבא יש שמחה לעם כשבא החתן לבית הכנסת כדי להתערב בשמחתו ושלא לומר תחנון:

יט) סעיף ה. אם חלה מילה בתענית צבור וכו'. והוא הדין חתן. שיירי כנסת הגדולה

בהגהות בית יוסף אות ד', אליה רבה אות י"ג, חסד לאלפים אות ט"ו. וכתב שם השיירי כנסת הגדולה דכן נוהגין אפילו תוך שבעה, ולא עוד אלא שנוהגין שאפילו יום ו' שהוא שמיני לחופתו אין נופלין על פניהם ואין אומרים תחנון. וכתב דזהו דוקא כשהחתן בא וישב בסדר היכל כמנהג החתנים, אבל אם ישב במקומו הרי מחל על כבודו וכו' יעו"ש. ובאות כ"א כתב דהוא הדין למנהג שנוהגין בתירי"א שאפילו שהחתן אינו נכנס לחופה עד לערב אין נופלין על פניהם בשחר, אם חל עשרה בטבת ביום החתונה, שאין אומרים והוא רחום ונפילת אפים אף על פי שאינו נכנס לחופה עד לערב, ודוקא כשהחתן יושב בסדר היכל בשחר שכבר התחיל החתונה, אבל אם אינו יושב בסדר היכל אלא במקומו גומרים כל הסדר עם והוא רחום ונפילת אפים עכ"ל. והביאו השלמי צבור דף קנ"ב ע"ב. מיהו הפרי מגדים במשבצות זהב אות ט' ואת י"ב כתב דאם חל תענית צבור ויש אבל או חתן אין אומרים סליחות גם כן יעו"ש. ועיין לעיל אות ע':

יט) שם. מתפללים סליחות וכו'. שמניחים מקצת ואין צריך להניח לגמרי. ט"ז ס"ק י"ב, זכור לאברהם אות ו':